

Stenografični zapisnik

pete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 22. oktobra 1889.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Josip Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika IV. deželno-zborske seje dne 18. oktobra 1889.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Ustno poročilo upravnega in gospodarskega odseka:
 - a) o prošnji občine Hrenovice za samostojni cestni skladni okraj;
 - b) o prošnji občine Kostelj za uvrstitev okrajne ceste Kočevje-Brod med deželne ceste;
 - c) o poročilu deželnega odbora glede razširjave trtne uši na Kranjskem, (k prilogi 27.);
 - d) o prošnji Borovniške in Vrhniske občine in okrajnega cestnega odbora Vrhniskega za uvrstitev okrajne ceste iz Vrhnike do Borovniške postaje med deželne ceste;
 - e) o prošnji županstva Kostelj, da se občina razdeli v občini Fara in Banjaloka.
4. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada za leto 1890., (k prilogi 22.); in o marg. št. 24., 27., 28., 29. in 31. iz § 7. letnega poročila.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1888., (k prilogi 16.).
6. Priloga 37. Poročilo finančnega odseka o deželnih ustanovah na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu, (k prilogi 25.).
7. Priloga 35. Poročilo finančnega odseka o deželnem donesku za zgradbo novega šolskega poslopja v Ljubljani, (k prilogi 18.).

Stenographischer Bericht

der fünften Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 22. Oktober 1889.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der IV. Landtags-Sitzung vom 18. Oktober 1889.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Mündlicher Bericht des Verwaltungs- und volkswirtschaftlichen Ausschusses:
 - a) über die Petition der Gemeinde Hrenovic um selbständigen Straßenconcurrentzbezirk;
 - b) über die Petition der Gemeinde Kostel um Einreihung der Gottschee-Broder Straße unter die Landesstraßen;
 - c) über den Bericht des Landesauschusses, betreffend die Verbreitung der Reblaus in Krain (zur Beilage 27);
 - d) über die Petition der Gemeinden Franzdorf und Oberlaibach und des Bezirksstraßen-Auschusses von Oberlaibach um Einreihung der Bezirksstraße von Oberlaibach bis zur Eisenbahnstation Franzdorf unter die Landesstraßen;
 - e) über die Petition der Gemeinde Kostel um Theilung in zwei Gemeinden Fara und Banjaloka.
4. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Vorschläge des Kranken-, Irren-, Gebär- und Findelhausfondes pro 1890 (zur Beilage 22); und über § 7, Marg. Nr. 24, 27, 28, 29 und 31 des Rechnungsbereiches.
5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden pro 1888 (zur Beilage 16).
6. Beilage 37. Bericht des Finanzauschusses betreffend die Landesstiftungen an der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden (zur Beilage 25).
7. Beilage 35. Bericht des Finanzauschusses betreffend den Landesbeitrag für den Bau der neuen Volksschule in Laibach (zur Beilage 18).

8. Priloga 36. Poročilo finančnega odseka o vladni predlogi z načrtom zakona, s katerim se izdajajo na podstavi zakona z dne 17. junija 1888, drž. zak. št. 99, določila o plačilu za verski pouk po javnih ljudskih šolah, (k prilogi 32.). 9. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada učiteljskih penzij za leto 1890., (k prilogi 15.). 10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Franc Bajc-a, provizijoniranega paznika deželne prisilne delalnice, za daljno dovolitev miloščine. 11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Frančiške Drenik za daljno dovolitev vzgojevalnih doneskov njenim trem otrokom.	8. Beilage 36. Bericht des Finanzausschusses über die Regierungsvorlage mit dem Entwurfe eines Gesetzes, mit welchem auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. B. Nr. 99, Bestimmungen über die Entlohnung des Religionsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen getroffen werden (zur Beilage 32). 9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Lehrerpensionsfondes pro 1890 (zur Beilage 15). 10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Franz Bajc, provisionirten Zwangsarbeitshausaufsehers, um Weiterbewilligung seiner Gnadengabe. 11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Franziska Drenik um Weiterbewilligung der Erziehungsbeiträge für ihre drei Kinder.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minut. Vormittag.

Deželni glavar:

Potrujem sklepčnost slavne zbornice in otvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika IV. deželno-zborske seje dne 18. oktobra 1889.

1. Lesung des Protokoll'es der IV. Landtags-sitzung vom 18. October 1889.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik IV. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der IV. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznaniti mi je dalje, da je došlo nekoliko prošenj do slavnega zbora in sicer:

Izroča gospod poslanec Povše prošnjo občanov katasterske občine Rakitna, da bi se ta občina priključila občini Borovnica.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Dalje izročam jaz sledečo prošnjo:

Philosophen-Unterstützungsverein an der kais. und kön. Universität in Wien bittet um Subvention pro 1889/90.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo županstva podobčine Vrhpolje za razdruženje od Vipavske občine in ustanovitev samostalne občine.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Ogorelec izroča prošnjo prebivalcev podobčine Orle za izločitev iz Dobrunjske občine in ustanovitev samostojne občine z imenom Rudnik.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec ces. svétnik Murnik izroča prošnjo Mateja Hubad-a, konservatorista na Dunaji, za podporo 300 gld.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Gorup izroča prošnjo učiteljstva Postojnskega okraja za zboljšanje gmotnega stanja.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo podobčine Kanjidl pri Črnavemvrhu za podporo za napravo občinske vožne poti.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo okrajno-cestnega odbora v Radečah za strokovni ogled in načrtanje nove proge za cesto čez Radeče, Brunek, Dvor (Johannisthal) zaradi njene preložitve.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Preidemo k 3. točki dnevnega reda, to je:

3. Ustno poročilo upravnega in gospodarskega odseka:

a) o prošnji občine Hrenovice za samostojni cestni skladni okraj;

3. Mündlicher Bericht des Verwaltungs- und volkswirthschaftlichen Ausschusses:

a) über die Petition der Gemeinde Hrenovic um selbständigen Straßenconcurrentz-bezirk;

Poročevalec Kersnik:

Slavni zbor! Občina Hrenovice v Senožeškem skladnem okraju prosi, da bi se ona konstitovala na podlagi § 12. cestne postave kot samostalni cestni skladni okraj. Razlogi, na katere se opira prošnja, so sledeči:

Prvič trdi občinski zastop, da je občina Hrenovice nasproti ostalim občinam Senožeškega okraja vedno v manjini pri volitvah v cestni zastop. Ostale manje občine jo majorizujejo in posledica je ta, da se ne pogodi željam, ki jih goji ona gledé cest, ki teko skozi občino Hrenovice in so ceste ravno zaradi tega, ker je ona v zastopu v manjini, po njenem okraju v slabšem stanu, nego ceste, ki teko po ostalem Senožeškem okraju. Opirajoč se na te razloge prosi, naj se jej dovoli na podlagi § 12. nove cestne postave, da se konstituje kot samostalni cestni skladovni okraj.

Gospodarski in upravni odsek pa dosedaj še ni bil tega mnenja. Pri razsojevanji te prošnje prišel je na to, da bi nov cestni skladovni okraj, ko bi se

napravit za ceste občine Hrenovice, imel k večjem 4 — 5 km cest oskrbovati, ostali okraj pa 10 km, ker ima celi okraj komaj 14 km cest, mimo prejšnjih 20 km; kajti Reška cesta se je spremenila v deželno cesto. Sploh pa je bil gospodarski odsek tega mnenja, da se gledé takih prošelj ne sme preveč hiteti in da se ne sme dajati preveč duška takim destruktivnim tendencam, ki se vedno kažejo in je menil, da bode morda ravno nova cestna postava dobrodejno vplivala gledé zastopa Hrenoviške občine v novem cestnem skladovnem okraji, ker bode mogoče, da bode ona dobila večino v zastopu, ker ravno največ davka plačuje. Takrat bode morda Hrenoviška občina boljše zastopana, kakor dosedaj. Zaradi tega in ker se mora stvar na vse strani pojasniti in je treba dati gledé davkov, krajevnih razmer in gledé prebivalstva, česar vsega ta prošnja še ne navaja, treba temeljite razsodbe v tej stvari, gospodarski odsek predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja občine Hrenovice za samostalni cestni skladni okraj se odstopa deželnemu odboru v poizvedovanje in poročanje v prihodnem zasedanji“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

b) o prošnji občine Kostelj za uvrstitev okrajne ceste Kočevje - Brod med deželne ceste;

b) über die Petition der Gemeinde Kostel um Einreihung der Gottschee = Broder Straße unter die Landesstraßen;

Berichterstatter Braune:

Hohe Versammlung! Die Gemeinde Kostel sucht um Einreihung der Bezirksstraße Gottschee - Brod unter die Landesstraßen an. Ich kann darüber kurz berichten, daß der § 22 des neuen Straßengesetzes hiefür ausdrücklich ein Landesgesetz fordert und vorschreibt, daß der Einbringung des diesbezüglichen Landesgesetzes die erforderlichen Verhandlungen mit den Beteiligten und bezüglich der öffentlichen und militärischen Rückfichten die Vernehmung der betreffenden Behörden vorangehen muß, was alles unterblieben ist.

Ich beantrage daher:

„Ein hoher Landtag wolle beschließen, dieses Gesuch dem Landesaussschusse zu weiteren Erhebungen zu zuweisen“.

(Obvelja. — Angenommen.)

c) o poročilu deželnega odbora glede razširjave trtne uši na Kranjskem, (k prilogi 27.);

c) über den Bericht des Landesaussschusses, betreffend die Verbreitung der Reblaus in Krain (zur Beilage 27);

Poročevalec Povše:

Slavni zbor! Poročati mi je o poročilu deželnega odbora, o gotovo velezanimivi zadevi, to je, o razširjavi trtne uši po vinogradnih okrajih naše dežele in kako je zvršil deželni odbor sklepe, v tej zadevi sprejete v lanskem zasedanji.

Iz poročila razvidimo posebno, da se je trtna uš do 1888. l. silno hitro razširila po vinogradnih okrajih naše dežele, po Dolenjskem in Vipavskem. Iz dotičnega poročila razvidimo, da se v okrajnem glavarstvu Krškem nahaja že 665 parcel okuženih. Celo v siromašni Črnomaljski Belokrajini, kjer itak vidimo, kako se ljudje izseljujejo v Ameriko, je mnogo občin, izmed katerih naštevam zaradi zanimivosti: Drašice, Radovica, Lokvica, Semič, Telečji vrh, Tribuč, Petrova vas, Dobljče, Črešnjevce, Božjakovo, okuženih po filokseri. V okrajnem glavarstvu Novo-meškem okuženih je 61 parcel v raznih občinah, namreč: Brusnica, Bela cerkev, Št. Peter in Šmihel-Stopiče. V Postojnskem okrajnem glavarstvu v Vipavi pa je 197 parcel okuženih, to ste občini Vrabče in Šent-Vid. Koliko jih je bilo letos okuženih, tega nam statistične številke ne povedo, ker je slavna vlada vstavila preiskovanje okuženih vinogradov po posebnih komisijah ter je ustanovila krajne komisije, ki v svojih okrajih preiskujejo napadene vinograde in poročajo potem osredni centralni vladi.

Gospoda, mi stojimo pred faktumom, da se je to, na kar smo le z bojaznijo mislili, le prehitro zvršilo, t. j., da je filoksera takorekoč $\frac{1}{3}$ vinogradov na Kranjskem že okužila in napadla. Gospoda, tukaj ni nade, da bi se moglo reči, morda ta nesreča ne bode tako hitro korakala naprej in ne bode tako hitro nastopila katastrofa — ta je neizogibna. Na Francoskem je država ogromno svoto potrosila v boji proti filokseri, a ni se nji posrečil, ampak v malo letih je bilo $\frac{1}{2}$ milijona hektarov uničenih po filokseri, in ravno tako se imamo pri nas nadjati, da se bode nesreča leto za letom vedno širila. Na Francoskem so se z ogromnimi troški bojevali, da so vpeljali kulturalno obdelovanje vinogradov, prilivaje njim žvepljenega ognjenca, ki je insekticid in mori uš. To stane 2—300 frankov na hektar in leto in na to mi z našimi vinogradi ne moremo misliti. Ako se je to zamoglo izplačati na Francoskem, kjer prideljujejo sloveča vina: Bordeaux, Chateau, Laffitte i. t. d., ki se tu za 100 frankov hektoliter prodado kot mošt, mi na Dolenjskem na to ne moremo misliti, ker Dolenjec je hvaležen, ako more piti svoj pridelek po 5—6 gld. za vedro prodati.

Mi moramo skušati z amerškimi trtami bojevati se proti filokseri, da nam ne uniči cele pokrajine, in dolžnost deželnega zastopa in posebno državne uprave je, da kolikor mogoče naše obupane ljudi podpira v trdem boji za obstanek. Tu se gre za cele okraje, za 100.000 prebivalcev, katerim se takorekoč najboljši vir dohodkov uniči. To pa morajo dotični faktorji le storiti, ako za časa preskrbe

vinogradnike z ameriškimi trtami in s primernim poukom. Deželni odbor, v njegovo pohvalo moram to reči, je storil svoje, je naročil deželni vinarski šoli, da je zasadila precejšnji prostor z ameriškimi trtami. Vinograd, ki meri 2650 m², nahajamo zasajen z Ripario, York-Madeiro in Solonis in v Smolenji vasi se je vinograd v obsegu 3000 m² zasadil z York-Madeiro. Država je priredila posebno trtnico v Kostanjevici in je bilo 144.800 rezanic letos na razpolaganje. Žalibog, da se je oglasilo za te v resnici primerno le malo vinogradnikov, da je skorej polovica preostala, katere so morali potem zavreči. Jaz nahajam povod temu nekoliko v malobrižnosti vinogradnikov, ki še niso v tem dovolj poučeni in ne prepričani o koristi ameriških trt, in v previsoki ceni za rezanice t. j. 6—10 gld. za tisoč rezanic. Ako kmetovalec, ki mu je uš uničila vinograd, se dá prepričati, da prevzame težko delo naprave vinograda, mu je težavno, tudi denar trošiti, dokler ni prepričan o tej stvari, katero smatra za negotovo. Deželni odbor je posebno v tem oziru postopal in skrbel, da se je ministerstvo naprosilo, da bi se rezanice iz državne trtnice, če ne ravno brezplačno, vsaj po zelo znižani ceni dale neimovitim in revnim vinogradnikom. Državna uprava je ukazala tudi v Črnomaljskem okraji in v Vipavi napraviti dotične ameriške trtnice. Kakor vidimo, bode torej dobro preskrbljeno glede ameriških trt, ker bode veliko 100.000 rezanic na razpolaganji v par letih, da bode mogoče ljudem postreči s potrebnimi ameriškimi trtami.

Toliko bolj, ako sprejme visoki deželni zbor predlog upravno-gospodarskega odseka, da se dovoli svota za to, da se dovoljujejo podpore do 70 gld. ter podelé onim podružnicam, ki bi hotele zasaditi vsaj 500 m² velike vinograde z ameriškimi trtami in bi se obvezale, iz takih vinogradov skozi tri leta dajati rezanice brezplačno revnim vinogradnikom. Razun tega treba še je preskrbeti pouk. Kolikor bolje je beda pred durmi, toliko bolje je treba poučevati naše vinogradnike. Ameriške trte so večinoma take, da ne dajo direktno vžitnega grozdja. So nekatera plemena in ta priporoča odsek, da bi se širila. Glavni smoter pa je, da nam dajo korenike, do katerih trtna uš ne more, ker so resistantne in se zamorejo dolgo let ustavljeni. Te trte je treba potem pocepiti z domačimi plemeni. Delo je silno težavno, ki ni primerjati s cepljenjem sadnega drevja, katerega se tudi priprosti Gorjan hitro privadi. Celo kmetijsko-vinarski zavodi imajo v začetku mnogo posla, da svoje ljudi izvezbajo, da se vsaj polovica trt prime. Treba torej našim vinogradnikom podati potrebnega pouka in zato se strinja upravno-gospodarski odsek s predlogom deželnega odbora, ki predlaga, da se prirejajo v deželni vinarski šoli na Grmu tedenski kurzi za odrasle vinogradnike, ki bi se učili v zasejanji in požlahtnenji ameriških trt. Tudi za Vipavo bi bilo skrbljeno s tem, da bi se poslal poseben učitelj, ki bi teden dni poučeval v tem. Ker je ubožnega vinogradnika težko prepričati, da bi daleč od doma šel se učiti in za to še trošil, želeti bi bilo, da se dovoli posebna podpora 200 gld., da bi ž njo zamogel ravnatelj vinarske šole

preskrbeti dotične vinogradnike, ki bi prišli se poučevati, z živežem in potrebnim stanovanjem. V Vipavski dolini, kjer ni takih prostorov, pa bi se na dan 50 kr. dajalo. Na podlagi teh poizvedeb usojal bi se prebrati predloge upravno-gospodarskega odseka, ki se glasé:

1. Deželni odbor se pooblaščuje:

a) da iz deželnih trtnic in vinogradov brezplačno oddaje ameriške trte (rezanice in ukoreninjene trte) malim neimovitim vinogradnikom, kateri pravilno zasajajo svoje vinograde z ameriškimi trtami. Ob enem naj skrbi za to, da se na deželnem posestvu na Grmu primerno in po potrebi razširijo nasadi ameriških trt.

b) Da takim malim vinogradnikom dovoljuje darila po 5 do 10 goldinarjev in

c) da onim kmetijskim podružnicam ali občinam, katere pravilno zasajajo poskusne ameriške vinograde, dovoljuje podpore do 70 gld. za vsak tak poskušen vinograd, ako meri vsaj 500 m², kateri pa se morajo v to zavezati, da v prvih treh letih brezplačno prepusté iz takih nasadov dobljene rezanice, katere se potem drugim neimovitim sosedom brezplačno razdeliti imajo.

2. Deželnemu odboru se naroča:

a) Prosimi visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, da tistim neimovitim vinogradnikom, potem kmetijskim podružnicam ali občinam na Dolenjskem in Notranjskem, katere pravilno zasajajo vinograde z ameriškimi trtami, iz državnih ameriških trtnic in vinogradov brezplačno prepušča potrebne ameriške trte, drugim pa da jih oddaje po zmerni ceni 2 do 3 gld. tisoč rezanic.

b) Naročiti šolskemu vodstvu na Grmu, da prireja tedenske tečaje, v katerih se bo poučevalo saditi in požlahtnjevati ameriške trte.

3. Za troške, kar jih bode pod točko 1. b), c) dovoli se znesek 1000 gld. in za pod točko 2. b) pa 200 gld., skupno 1200 gld. iz deželnega zaklada.

Poslanec Pfeifer:

Prečitavšemu deželno-odborovo poročilo o razširjevanji trsne uši po Kranjskem ostal mi je otožni vtis, da vinogradnik skorej nima več veselene in v boljšo bodočnost, ako ne bode dobival izdatnejše pomoči od todi, kjer edino utegnejo pomagati.

Po dosedanjih skušnjah ni je drugačne rešitve za uničene vinograde po trsni uši, nego zasajanje takih ameriških trt, ki so zoperstavne trsni uši.

Da bi država dajala take trte brezplačno ali vsaj po nizki ceni, prosimo že dolgo, dolgo let — uspeh takih prošenj nahajamo v deželno-odborovem poročilu — priloga 27, str. 2, — po katerem je več posestnikov iz Lož in Podrage dobilo ameriških rezanic iz državne trsnice v Kostanjevici vsled deželno-vladnega dopisa z dne 25. marca 1889, št. 2448, toda ne brezplačno, ampak po 6—10 gld. za 1000 ključev.

To je jako visoka cena, če se pomisli, da izmed 100 rezanic se jih prime komaj 50 — ali, gospoda moja, z nakupom rezanic še ni vinograd ustvarjen, treba še mnogo novcev za delo, gnoj, kolje i. t. d.; preteče eno leto, užitka še ni, preteče drugo leto, užitka tudi ni, preteče tretje leto, še ni užitka, preteče četrto leto — no, to povrne nekoliko stroškov, če gre po sreči —, brez mraza, brez toče i. t. d.; kdo je kos takim večletnim stroškom brez dohodkov, ni težko izračunati, ko vidimo, da se siromaštvo v vinorodnih krajih vedno bolj širi vsled večletnih slabih vinskih letin. Hočem tukaj navesti le en slučaj: Krška občina preskrbovala je pred blizo 13 leti 3—6 siromakov, danes, ko je ranjkega Hočevarja ustanova to breme nekoliko olajšala in prevzela 12 revežev v preskrbovanje, danes, dobiva že okolu 40 revežev podpore iz občinske kase.

Število takih revežev bode žalibog še vedno naraščalo, kar se bo čutilo prihodno spomlad večinoma v Kostanjeviškem in Krškem okraju, deloma tudi v Novomeškem okraju, kjer se je pridelalo malo vina, kjer je mrčes (črv) uničil mnogo krompirja, kjer ni bilo sadja. Nekoliko srečnejša je Belokrajina gledé vinske letine, gledé sadja, izvzemši tiste občine, ki so poškodovane po toči ali drugi uimi.

Vsled velike revščine že letos niso mogli kupovati vinogradniki ameriških trt v Kostanjeviški državni trsnici, tako da izmed 144.800 rezanic je nepečanih ostalo v trsnici čez 72.000, priloga 27, str. 4, gledé katerih nekateri ljudje trdijo — če po krivem ali nekrivem, ne znam — da so ostale neporabljene ter strohnele v kleti Kostanjeviške grajščine; v prihodnem letu bode revščina še večja, in vinogradniki še manj zmožni kupovati ameriške trte, ker vsled groznega razširjenja trsne uši in strupene rose se zmanjšuje ali celo usahne vinogradniku edini vir pridobivanja dohodkov.

Z ozirom na to treba vinogradnikom kolikor mogoče brezplačno dajati ameriške trte, na vsak način pa sedanjo previsoko ceno ameriškim trtam znižati vsaj na 1 gld. za 1000 rezanic in na 3 gld. za 1000 ukoreninjenih trt.

Sicer je z ameriškiimi trtami še malo pomagano, če niso požlahnjene z našo trto, ali pa če brez požlahnitve ne dajo okusnega vina, kakor n. pr. Othelo, Huntington i. t. d. Vinogradniki niso vajeni, niso izurjeni v cepljenji trt, — v državnih in deželnih trsnicah bo treba požlahnjevati ameriške trte, tako da bodo dobivali vinogradniki že požlahnjene trte.

To se bo deloma doseglo z deželno-odborovim nasvetom, po katerem se naroča šolskemu vodstvu na Grmu, da prireja tečaje, v katerih se bodo mladi ljudje učili saditi in cepiti ameriške trte v tamošnjem zavodu, v katerem bodo preskrbljeni s potrebno hrano in stanovanjem. S tem, če bo mnogo mladih ljudi in vincarjev izurjenih v požlahnjevanji ameriških trt, bo že nekaj storjenega, pa bi še več uspeha bilo, ko bi vodstvo izurjene šolarje iz Grmske šole, — kolikor dopušča učni načrt in disciplina, — na zahtevanje dotičnih posestnikov poslalo v uničene vinograde v tem času, ko je treba trte saditi in cepiti, da pomagajo gospodarju pri zasajanji novega vinograda.

Taki šolarji bi bili, po mojem mnenji, apostelni in razširjevalci praktičnega pouka za napravo novih vinogradov in bi bil vsak novozasajen vinograd — pri katerem so dotični učenci sodelovali — v vzgled in živo izpodbujo, da se tudi sosedni vinogradniki lotijo tega dela. Sprožim tukaj to misel, ker bi se pustila praktično uvesti v posameznih slučajih — predloga pa ne stavim.

Ko bi se bil denar — ki se je po nepotrebnem potrosil za drage komisije — porabil za vzgojevanje in cepljenje ameriških trt, marsikateri uničeni vinograd bi danes že obzelenil, zato je bil skrajni čas, da so se nepotrebne komisije odpravile; vsaj je bilo pri pogozdovanji Krasa ravno tako: ko bi bili tisti denar vsako leto za pogozdovanje Krasa porabili, kateri so pometali za gozdne komisije, ko bi bili prav po drakonsko prepovedali pašo v novih mladih nasadih, bil bi Kras zdavnej že ali večjidel pogozden; tako pa je ostal del kraškega gozda v žepih komisij, namestu da bi bil rastel na Krasu in bi bil denar v žepih delavcev pri pogozdovanji.

Mnogo je bilo treba govoriti in pisati, da so se odpravile nepotrebne preiskovalne komisije. Ne bodemo odjenjali trkati, da se zniža ameriškim trtam sedanja previsoka cena, da se v državnih in deželnih trtnicah požlahnujejo ameriške trte, da se pa tudi direktno rodeče ameriške trte, ki brez požlahnjenja dajo dobro kapljico, zasadé v mnogobrojnem številu ter oddajajo posameznim posestnikom.

Tudi gledé družega sovražnika trte, gledé strupene rose, bo treba deželne in državne podpore. Da se vinogradi ubranijo temu poškodovanju, pripomoči bo treba ubogim posestnikom pri nakupu vitrijola, da odvrnejo strupeno roso od svojih vinogradov.

Sklenem z vročo željo, da bi prizadevanje našega zbora vsaj nekaj rešitve prineslo obupanemu vinogradniku.

Poslanec Šuklje:

Nekako težko, častiti gospodje tovariši, se spuščam v debato. Ravno pred menoj govoril je poslanec, posestnik, ki se sam praktično mnogo bavi z vinarstvom in na poročevalčevem mestu imamo danes strokovnjaka za taka vprašanja. Jaz se niti od daleč ne morem primerjati njima, niti kar se tiče teorije, niti kar se tiče prakse, vendar je ta predmet tako znamenit za gospodarsko življenje, zlasti naše Dolenjske, da ima vsak izmed nas zastopnikov teh pokrajin neko dolžnost, jasno mnenje si ustvariti o tej reči, o boji proti filokseri. Vsaj dobivamo velik del svojih dohodkov iz vinskih pridelkov. Dovolite, da to pojasnim s par številkami. Tu imam pred sabo najnovejšo publikacijo, „Statistisches Handbuch“, letnik sedmi za leto 1889. in iz tega vidim, da imamo v Avstriji, v našej državnej polovici, vsega skup vinogradnega areala 213.804 hektarov in po povprečnem pridelku zadnjih 10 let vinske produkcije 3.547.991 hektolitrov. Od te količine spada na Kranjsko 10.600 hektarov in poprek na leto pridelek 181.057 hektolitrov. Ako računamo hektoliter vsaj za 8 gld. — sedanje visoke vinske cene so seveda neprimerno višje, — bi nam to

reprezentovalo vrednost 1,448.456 gld., torej približno pol drugi milijon in vsa ta vinska produkcija je v eminentni nevarnosti, to smo čuli iz ust našega poročevalca. Več nego dobra petinka našega vinogradnega ozemlja je že okužena in kaj nas čaka, slavna gospoda, to mi na Dolenjskem dobro vemo.

Bil sem v teh počitnicah v družbi vodje deželne vinarske šole gospoda Riharda Dolenca na Bizeljskem in sem si tam ogledal državne nasade. Mene je srce bolelo, videti to nekdanje tako slavno gorico sedaj uničeno. Po celem Bizeljskem ni dobili več kozarca domačega vina. Nekako otožno gleda človek lepe solidne zidance, okolo njih pa nič več trsja, koruza raste in detelja, ali pa je svet čisto pust! To se bode pokazalo tudi pri nas, zlasti tam, kjer je zemlja izsesana in ker trta vsled tega nima več toliko uporne sile proti trtni uši. Jasno je, da se mora tukaj z vso silo delati na to, da se zapreči ta nesreča, in naravnost rečem: kar so storili poklicani faktorji, zlasti država dosedaj, je veliko premalo. Jaz sem prej povedal, kako vrednost reprezentuje količina našega vinskega pridelka, poldrugi milijon samo na Kranjskem in v državnem proračunu za leto 1890. nastavljena je za ta namen borna svota 36.000 gld., v prejšnjih letih 23.500 gld. Na Francoskem, kjer se še dosti uspešno branijo trtne uši, kakor kaže vinska letina 1888, imate v državnem proračunu 1.7 milijonov frankov za boj proti filokseri. S tako svoto se da kaj napraviti. Malenkostne svote pa, kakor je naša, pozobljejo komisijiški troški, dijete, trtna uš ničesar ne čuti.

Torej, kako se braniti tega mrčesa? Jaz mislim, v enem oziru je stvar pri nas tem ložja, ker nam ni izbirati med raznimi sredstvi, ki so se izumila za ta boj. Nasvetovali so, da se vinogradi stavijo pod vodo in trtna uš utopi, to pri nas ni mogoče. Tudi s svižem si ne moremo pomagati in kar se tiče sulfo-karbonata, so troški neprimerno visoki za našo še nerazvito vinsko kulturo. Mi nimamo drugega sredstva, nego širiti take ameriške trte, ki se upirajo trtni uši, bodi si, da jih cepljemo ali pa z direktno produkcijo. Jaz se torej iz tega stališča strinjam s prvim predlogom deželnega odbora in upravno-gospodarskega odseka. Naj se da do iz deželne naše trtnice revnejšim posestnikom ameriške rezanice in ukoreninjene trte zastonj, ali vender se mi vidi, da pripada tukaj glavna naloga zopet državi. Kakor je posneti iz poročila, bomo imeli na pomlad okoli 100.000 rezanic na razpolaganje, ako se ljudje požlahnenja količkaj boljše poprimejo, ne bode shajati s to količino. Zakaj imamo državno trsnico v Kostanjevici? Iz vladne mize se nam je reklo, cena je nizka, niti 10 gld. ne za 1000 rezanic, sedaj jih mislijo spečati celo za 6—8 gld. Za graščaka, za premožne vinorejce seveda cena ni previsoka, ali mi moramo računiti z našim gospodarsko že oslabeledim kmetom in ta ni vstanu zmagati tak trošek.

Kar se tiče vinogradov za poskušnjo, bi se jaz tudi ujemal z nasvetom gospodarskega odseka, pa tudi tukaj mislim, da bi poleg dežele in poleg onih korporacij, na katere se ozira današnje poročilo, država

morala nam tukaj boljši vzgled dajati, in tudi storiti svojo dolžnost. Tak poskusni vinograd imate v Štajerskem, Bizeljskem in Ptujskem okraji. Nekoliko takih vinogradov treba torej tudi v naš deželi, dejal bi na vsako okrajno glavarstvo, kjer se bavijo z vinarstvom, jeden tak vinograd, in na ta način se bode mnogo koristilo. Zlasti na Dolenjskem je kmet dokaj konservativen, malo čita, še veliko manj verjame. Na lastne oči se mora prepričati, da je kaka novotarija koristna, šele takrat se nje prime.

Strinjam se tudi z nasvetom gledé tedenskih tečajev. Vodja Dolenjske šole je izrazil s tem zelo praktično misel; na ta način se bode našim vinorejcem lahko preskrbel material spretnih delavcev.

Ako pa bodemo z enakimi pomočki dosegli svoj končni namen, namreč ohranili svoje vinarstvo, o tem nas pouči le bodočnost. Ena opazka se mi je pač vrnila tedaj, ko sem bil na Bizeljskem pogledat si državni poskusni vinograd. Tam vidimo povsod po dve vrsti ameriških in poleg njih po dve vrsti cepljenih domačih trt. Ameriška trta povsod v bujni rasti, sosedni domači trs pa hira. Dostavljam, da je zemlja izsesana in se tudi ne gnoji. To pa je za mene dokaz, da bodo take cepljenke mnogo več troškov prizadevale, zlasti mnogo več gnoja potrebovale. Po tem bi sodil, da je enkrat za vselej odklenkalo sedanjemu ekstenzivnemu vinorastvu na Dolenjskem, da potem naš Dolenjec ne bode zmožni več v tolikem obsegu baviti se z vinarstvom, ker mu bode prizadevalo preveč troškov. Trdim torej, da mu bode treba ohraniti le ugodnejše lege ter tam z intenzivnim gospodarstvom iz manjših parcel pridobivati več pridelkov.

Sicer pa bodem glasoval za predloge gospodarskega odseka.

Poslanec Lavrenčič:

Nimam nič posebnega dostaviti, ker sta gospoda predgovornika dobro in temeljito pretresovala uboštvo, katero provzročuje ta merčes na Dolenjskem in na Vipavskem, kjer se je šele pred kratkim pokazal, pa je v malem času toliko oralov uničil. Torej bi jaz želel, kar sta že gospoda poudarjala, da bi kolikor mogoče brezplačno dobivali rezanice ali, kakor pri nas na Vipavskem pravimo kolči, ker z denarjem ne bode mogoče do tega priti. Že delo samo mnogo stane. Omenil bi še drugo. Pri nas se za nove nasade globoko koplje, ker je zemlja že zelo prekopana in močno opustošena, treba globokeje in to naj manj en meter kopati in zato bi želel, da bi se rezanice za saditev na Vipavskem nekoliko daljše puščale, nego je navada na Dolenjskem, ker pri globokem kopanju se sicer trte lahko izkopajo. To željo sem mislil izraziti.

Poročevalec Povše:

Častitemu gospodu poslancu Pfeiferju rad pritrjujem, da in koliko stane naprava vinograda in prav zarad tega sem se v svojem poročilu posluževal besede: neizogibna katastrofa. To sem rabil zarad tega, ker gospodje, ki niso iz vinogradnih

okrajev, morajo pomisliti, da je denar za nakup sveta najmanjša svota, počveterena je svota za napravo vinograda in zaradi tega je strah opravičen, ker so naši ljudje vse, kar so prihranili, vložili v vinograde, ki so sedaj okuženi, ali pa so se s tem, da so napravili vinograde, zadolžili in jim je tako rekoč nemogoče napravljene dolgove povrniti. Ne strinjal pa bi se z njegovim nasvetom, da bi se učenci pošiljali posestnikom. Potem bi se marsikateri posluževal dijakov in kot bivši učitelj moram reči, da je to težavno in bi slabo vplivalo na disciplino. Preskrbeli bomo potrebne sposobne ljudi s tedenskimi kurzi in ker bode slavni zbor, kakor upam, pritrđil nasvetu, da se tudi potrebna svota nakaže, bode mogoče v enem letu par sto ljudi izučiti, ki bodo mogli kot učitelji drugim vinogradnikom služiti.

Gledé peronospore tudi jaz mislim, da bode treba skrbeti deželi in državi. O tem pa ni mogoče danes govoriti, ker se stvar strogo ne ujema s predmetom, ki je na dnevnem redu; pa smem zagotavlјati, da bode upravni odsek tudi proti tej velikanski uimi potrebno nasvetoval.

Častitemu gospodu poslancu Šukljeju rad priznavam, da druge države več store. Nemčija je potrošila letos 2 milijona mark za poskušnje in akoravno ona razpolaga z dokaj manj vinogradi kot mi v Avstriji. Torej ogromna svota proti naši državnoborski privolitvi. Deželni odbor pa bode svojo dolžnost storil kot dosedaj in njegov član v filokserni komisiji bode vplival na to, da se bode slavna vlada prepričala, da je treba znižati cene in revnim vinogradnikom brezplačno dajati rezanice. Z mirno vestjo bode vlada tudi pri dobrem gospodarjenji to pospeševala, ker vinogradi vladi in državi največ dohodkov donasajo.

Gledé opazke, da je našel v Bizeljskem poskušnem vinogradu, da so bile cepljenke bolj revne v rašči, to priznavam, ali dosedaj ne moremo reči, da so vse ameriške trte za vsakterne lege in vsako zemljo enako dobre. Iz poročila ministerskega svetnika, ki je vso Francosko prehodil, je razvidno, kako različno se obnasajo. V eni zemlji se Riparia zelo dobro obnaša, v drugi zemlji tako slabo, da so jo izkopali. To je ravno naloga poskusnih vinogradov, da zvemo, katere vrste se moramo v tem ali onem okraji poprijeti.

Gospodu Lavrenčiču moram opaziti, da ima prav, ter poznam način sajenja v Vipavski zemlji. Gotovo pa bode deželni odbor in njegov člen v centralni komisiji delal na to, da se tej želji ustreže.

Deželni glavar:

Ali gospodje žele, da se predlogi še enkrat prečitajo in o njih glasuje posebno, ali pa, ker ni bilo ugovora zoper posamezne predloge, o vseh skupno?

(Ni ugovora. — Wird kein Widerspruch erhoben.)

Ker ni ugovora, bomo skupno glasovali in prosim torej gospode, ki se strinjajo s predlogi, kot jih stavi upravno-gospodarski odsek, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeti so torej vsi predlogi upravnega odseka glede te točke dnevnega reda.

- d) o prošnji Borovniške in Vrhniske občine in okrajnega cestnega odbora Vrhniskega za uvrstitev okrajne ceste iz Vrhnike do Borovniške postaje med deželne ceste;
- d) über die Petition der Gemeinden Franzdorf und Oberlaibach und des Bezirksstrassenausschusses von Oberlaibach um Einreihung der Bezirksstraße von Oberlaibach bis zur Eisenbahnstation Franzdorf unter die Landesstraßen;

Poročevalce Kavčič:

Občini Vrhnika in Borovnica oziroma cestni odbor Vrhniski poslal je prošnjo do visokega deželnega zbora, da bi se dosedanja okrajna cesta med Vrhniko in Borovnico na podlagi postave z dné 22. okt. 1888. leta uvrstila med deželne ceste. Razlogi, kateri se navajajo v ti prošnji, so v resnici zelo temeljiti. Omenja se, da ima Vrhnika veliko trgovino z lesom in to iz gozdev, kateri Vrhniko obdajajo. Ves les treba je odvažati po ti cesti v Borovnico na železniško postajo. Potem pa je v okolici Vrhniki jako dosti pil, ki mnogo, mnogo lesa izpilijo in deske se morajo po tisti poti izvažati do železnice. Tako ima Vrhnika tudi mnogo opekarnic. Poleg tega je tudi omeniti Vrdska tovarna parketov, gospoda Gallé-ta mlin, ker je velika kupčija s parketi in moko, se tudi mnogo tega blaga izvažajo po tej cesti.

To cesto rabijo pa še druge občine, Horjul, Bevke, Blatnabrezovica, Podlipa in Stara Vrhnika. To so že razlogi, na katere je finančni odsek jemal ozir; nadalje je pa tudi navedeno v tej prošnji, da je vzdržavanje te ceste jako drago, ker je izpeljana po močvirskih tleh, po obromku hribovja, iz katerega se veliki hudourniki iztekajo in cesto oškodujejo, osobito pa dotične mostove, ki se nahajajo na tej cesti.

Upravni odsek imel je pa vender kljub temu svoje pomisleke in ker se cestna postava, na katero se ta prošnja naslanja, dosedaj še ni začela izvajati, kajti deželni odbor še ni prevzel deželne ceste, ampak to se bode vršilo šele začetkom ali v teku prihodnega leta. Prvo je, da se te ceste, katere so po zakonu deželne ceste postale, spravijo v pravi red in potem šele se bode oziralo na druge prošnje. Poleg tega pa je treba tudi pomisliti, da se mora na vsak način tudi vojaško oblastvo vprašati v tej zadevi in visoko vlado.

Oziraje se na te razloge je upravni in gospodarski odsek stavil sledeči nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja občin Borovnica in Vrhnika za uvrstitev okrajne ceste Vrhnika-Borovnica mej deželne ceste,

se odstopi deželnemu odboru, naj ta o tem potrebno poizveduje ter v prihodnem zasedanji poroča.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

- e) o prošnji županstva Kostelj, da se občina razdeli v občini Fara in Banjaloka.
- e) über die Petition der Gemeinde Kostel um Theilung in zwei Gemeinden Fara und Banjaloka.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Slavni zbor! Občinski odbor občine Kosteljske v politiskem okraji Kočevskem, sklenil je dné 15. junija t. l., da bi se občina Kostelj združila in napravili dve samostalni občini Fara in Banjaloka. Utemeljuje prošnjo s tem, da broji občina Kostelj sedaj čez 4000 duš, da ima velika bremena, da ji je treba tajnika in služabnika vzdrževati, katera staneta nad 1000 gld. na leto, kar se ne bi zgodilo, ko bi bili dve občini, ker bi lahko učitelj in duhovni pastir dela tajnikova opravljala. Občina obstoji iz dveh župnij in bi tudi zaradi tega bilo zelo uspešno, ko bi se razdelila. Občina je 7 ur hoda dolga in 3 široka. Dalje je v prošnji omenjeno, da je občina zelo gorata in da je toliko sovraštva in prepira med Farani in Banjci, da ni koristno za občino. Razdelili bi se tudi davki in priklade dokaj bolj primerno, kajti, kakor trde hribovci, plačuje Banjaloka skorej polovico manj davkov nego prej, oni pa polovico več kakor prej.

Upravni odsek se ni mogel na podlagi te prošnje, akoravno je sprevidel, da je z ozirom na tamošnje občinske razmere opravičena, za to odločiti, da bi nasvetoval slavnemu zboru v posebnem zakonu razdružitev te občine, ker manjka še mnogo poizvedeb, predno se ta nasvet stavlja in se mora tudi na to ozirati, ali bode te mogli obe občini tudi delokrog, katerega jima nalaga občinski red z dné 17. februarja 1866. leta, dež. zak. št. 2., uspešno opravljati, ako se razdeli občina tako, kakor si tamošnji občinci želé. Tudi ni natanko razviditi, koliko je prebivalstva v tej občini, ker se navedene številke ne strinjajo z drugimi. Po katalogu cleri za letošnje leto je ljudstva 3921 duš in po zadnjem ljudskem števljenji pa le 2772 duš. Lahko je umevno, da ima občina več duš, kakor po zadnjem ljudskem števljenji, ker so bili takrat le tisti ljudje šteti, ki so bili doma. Znano pa je, da iz teh okrajev mnogo možkih si v druge kraje kruha služiti hodi.

Z ozirom na vse to nasvetuje upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Prošnja občine Kosteljske za razdružitev in ustanovitev dveh samostojnih občin se izročá deželnemu odboru z naročilom, da v smislu §§ 3., 87. in 88. deželnega zakona z dné 17. februarja 1866, dež. zak. št. 2., vse potrebno pozve in v prihodnem zasedanji primerne nasvete stavi.

Deželni glavár:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, prosim gospode, ki odobré nasvet upravnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj preidemo k 4. točki dnevnega reda in prosim gospoda poročevalca, da prične svoje poročilo.

4. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada za leto 1890. (k prilogi 22.); in o marg. št. 24., 27., 28., 29. in 31. iz § 7. letnega poročila.

4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Voranschläge des Kranken-, Irren-, Gebär- und Findelhausfondes pro 1890 (zur Beilage 22); und über § 7, Marg. Nr. 24, 27, 28, 29 und 31 des Rechnungsjahrsberichts.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Slavni zbor! Poročati mi je o proračunih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada v prilogi 22. Spremembe, katere je naredil finančni odsek pri tej prilogi, so tako neznatne, da se finančnemu odseku ni zdelo potrebno, podati visokemu zboru tiskanega poročila. Poročati mi bode torej ustno in usojal si bodem razjasniti dotične spremembe, katere so, kakor sem rekel, čisto neznatne. Obenem prosim, da smem navesti le končne svote, da ne bode poročilo preveč obširno.

(Nihče ne ugovarja. — Wird kein Widerspruch erhoben.)

Pri bolniškem zakladu znaša potrebščina v rubriki I. a, za uradno osobje 4618 gld. Finančni odsek je dobil od deželnega odbora prošnjo oskrbnika in kontrolorja deželne bolnice, katera prosita, da bi deželni odbor izposloval pri deželnem zboru, da bi se jima plače povečšale. Ona sta namreč leta 1888., ko se je reorganizovalo pri deželnem osobji, zgubila draginske doklade in sicer je imel eden 72 gld. doklade, drugi 80 gld. Pač pa se je jima stanarina od 200 gld. oziroma 150 gld., povikšala na 300 oziroma 250 gld. Pri sklepanju v deželnem odboru se je pozabilo na ta dva gospoda. V lanskem poročilu deželnega odbora o reorganizaciji deželnih uradov najdem v 4. alineji, na predzadni strani sledeče: »Oni uradniki, ki ne dobé aktivitetnih doklad, obdrže v zadnem deželno-zborskem zasedanji jim dovoljene draginske doklade kot osobne doklade«.

To se pa ni zgodilo. Vsled povišanja stanarine in po zgubi draginskih doklad pridobil je oskrbnik le 28 gld., kontrolor le 20 gld. na leto več.

Deželni odbor imel je gotovo nagib, zboljšati plače deželnim uradnikom, ko je sklepal o reorganizaciji, — ne morem si pa misliti, da bi hotel visoki zbor tema dvema gospodoma nakloniti tako neznamen zboljšek, namreč 28 in 20 gld. na leto. V prošnji navajata, da bodeta vsled razširjatve deželne blaznice na Studenci imela več posla, kar je tudi resnično.

V imenu finančnega odseka stavlil bodem predlog, naj se tema dvema gospodoma kot osobne doklade uvrsté vsakemu po 75 gld. na leto, tako, da bi bilo v potrebščini I., A., a, »za uradne osebe« ustavití za petletnicami oskrbnika, osobna doklada 75 gld. in za petletnicami kontrolorja, osobna doklada kontrolorju 75 gld. Potrebščina bi potem znašala mesto 4618 gld. — 4768 gld.

Prosim gospoda deželnega glavarja, da bi to spremembo dal precej na glasovanje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga v imenu finančnega odseka, da se zboljšati plači oskrbniku in kontrolorju po 75 gld., in da se ti svoti postavite v proračun dotičnima uradnikoma kot osobni dokladi.

S tem se poviša potrebščina od 4618 gld. na 4768 gld.

Prosim, želi kdo besede k tem predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca in ob enem odobrujejo potrebščino za uradne osebe v znesku 4768 gld., naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Za »zdravstveno osebje« znaša potrebščina nespremenjeno skupaj 6737 gld. 20 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. »Stanarine« 550 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. »Emolumenti« nespremenjeno 32 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. »Podpore« 120 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. »Ustanove« 66 gld. 41 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. »Uradne in pisarniške potrebščine« tudi nespremenjene 380 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VII. »Vzdrževanje poslopij« 1000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VIII. »Davki in davščine« 33 gld. 04 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj preidem k rubriki IX. in čeravno ne bodem stavlil v imenu finančnega odseka gledé subrubrike a. »povračilo oskrbnih stroškov usmiljenim sestram«, kacega posebnega predloga, hočem vender na kratko omeniti, kako stališče zavzema finančni odsek v tem velevažnem vprašanji.

Pri obravnavanji računskega sklepa za leto 1888. bil sem poročal, da je proračun za oskrbovalne troške bolnikov bil izdatno prekoračen. V proračunu za leto 1890. je deželni odbor ustavlil le svoto 37.100 gld., katera pa ni zadostovala za te troške že leta 1888. Vkljub temu pa se pridruži finančni odsek nasvetu deželnega odbora in pritrdi svoti 37.100 gld. v rubriki IX. po deželnemu odboru za povračilo oskrbovalnih stroškov vstavljene. Deželni odbor utemeljeval je primeroma nizko svoto s tem, da je z ozirom na previsoke troške pri tem zakladu in pri rubriki: »troški režije« dal ukaz zdravnikom bolnišnice, da se za hrano bolnikov ne sme prekoračiti zneska 28 soldov na dan. Tako naročilo ni popolnoma po okusu današnjega poročevalca, dostikrat potrebujejo nekateri bolniki boljše in izdatnejšo hrano, a zdravniki je ne bodo upali ordinirati, ker bodejo imeli strogo predpisane meje. Meni se pa dozdeva, da imamo še neko drugo sredstvo, da si v tem obziru pomoremo. V naši bolnici, posebno na kirurgičnem oddelku, je mnogo posla, in celo na Dunaji je v primeri število bolnikov, katero odpada na enega zdravnika, mnogo manjše, kakor pri nas. Tam odpravlja jeden zdravnik 40 — 50 kirurgičnih bolnikov, pri nas pa mnogokrat nad 100. Če bi se to delo razdelilo tako, da bi poslovala na tem oddelku dva gospoda zdravnika, bi šlo mnogo boljše. Operacije bi se vršile hitreje, bolniki bi bili hitreje zdravi in s tem bi se troški prav znatno znižali. Predloga ne stavljam nobenega, nasvetujem pa deželnemu odboru, da v tem oziru sanira nek nedostatek, kar bi bilo gotovo v prid našej deželi.

Sedaj preidem na spremembo, ki jo nasvetuje finančni odsek pri subrubriki d. Za pomnožitev inventara nahajate svoto 300 gld. vstavljeno. Po poročilu vodstva deželne bolnice bode pa treba za bolnike I. in II. razreda nakupiti novih železnih postelj in več žimnic. Zato vodstvo deželne bolnice priporoča, naj se vstavi v proračun večji znesek nego 300 gld. Finančni odsek je priznal to zahtevo kot opravičeno in nasvetuje, da se pomnoži znesek za pomnožitev inventara od 300 gld. na 500 gld. Če bi slavni zbor sprejel spremembo, bi se zvikšala končna svota pri rubriki IX. od 44.180 gld. na 44.380 gld.

Poslanec dr. Vošnjak:

Gospod poročevalec je dve stvari omenil, prvič ukaz deželnega odbora do zdravnikov, da se morajo bolniki tako oskrbovati in le toliko hrane dobivati, da ne bode za dan in bolnika 28 kr. preseglo. To je moral storiti deželni odbor, ker vsako leto je dajal ukaze v bolnico, naj varčno ravnaajo pri zapisanji hrane, ali vsi ti ukazi niso imeli uspeha. Vodstvo je poročalo, da nekateri bolniki preveč hrane dobivajo, da gre na drug oddelek, ali pa nazaj v kuhinjo, kar je le na škodo deželnemu zakladu. Deželni odbor

ni dal omenjenega ukaza iz svoje iniciative, ampak je vprašal vodstvo, in to je nasvetovalo, da drugače ni mogoče pomagati, nego da se ukaže enkrat za vselej, da ne sme hrana več stati nego 28 soldov za osebo in dan. Pri tem pa ni misliti, da nobeden bolnik ne bi smel več, nego za 28 kr. hrane na dan dobivati. Saj jih je mnogo bolnikov, ki ne stanejo 10 ali 15 kr. na dan, ki dobivajo — recimo — le juho. Torej lahko drugi bolniki, ki so potrebni boljše hrane, n. pr. na kirurški oddelku, dobivajo hrane za 35—40 kr., da se znesek 28 kr. poprek ne prekorači, ker sicer ni mogoče nikdar natanko proračunati. Imeli smo pa dosedaj velike presežke od 2000 — 3000 gld.

Drugo stvar je omenil gospod poročevalec gledé kirurškega oddelka, da bi bilo na njem treba še jedne zdravniške pomoči. Deželni odbor je, kakor se spominja slavni zbor, že v poročilu lanskega leta naznanil, da je on službo na kirurški oddelku tako odredil, da mora sekundarij, ki služi na dermatološkem in sifilitičnem oddelku, pomagati dopoldne na kirurški oddelku. Sicer pa ta odredba ni veliko pomagala, ker je znano, da primarij kirurškega oddelka svoje operacije vedno sam opravlja in jih ne prepušča sekundarijem. Tako se zgodi, da marsikateri bolnik več tednov leži na kirurškem oddelku, predno je operiran. Poročalo se je že, da so bolniki rajše izstopili iz bolnice, nego bi bili čakali do operacije. Deželni odbor je storil, kar je bilo mogoče, ampak da bi še enega sekundarija nastavil na kirurški oddelku, se mi dozdeva nepotrebno, ker sekundarija na dermatološkem in porodniškem oddelku, ki imata oba ukaz pomagati, to lahko storita, in je le odvisno od volje primarija, ali se hoče njih pomoči posluževati, tako, da ne bi bolniki dalj časa ležali v bolnici, nego je treba.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich bitte ums Wort. Auf die Bemerkung des Herrn Berichterstatters bezüglich des Erlasses des Landesausschusses an die Primarien, möchte ich nur als Mitglied des Finanzausschusses nochmals dasjenige konstatieren, was der geehrte Herr Vorredner als Mitglied des Landesausschusses bereits konstatirt hat. Der betreffende Erlaß des Landesausschusses ist im Finanzausschusse nur dahin verstanden worden, daß im Durchschnitt für die Verpflegung der Kranken der Betrag per 28 fr. per Kopf und Tag nicht überschritten werden dürfe, und auch nur in diesem Sinne ist der Erlaß vom Finanzausschusse zur Kenntnis genommen worden. Der Finanzausschuß hätte aber in eine derartige Bestimmung, wenn sie auf jeden speciellen Fall Anwendung finden müßte, eine unzulässige Härte gegenüber den Kranken gesehen, und ihr dann wohl kaum seine Billigung gegeben.

Nur um kein Mißverständnis in dieser Beziehung aufkommen zu lassen, glaube ich dies hier kurz konstatieren zu sollen.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Nisem trdil, da bi se ne smel nikakor prekoračiti znesek 28 soldov za bolnika na dan, pač pa

to zahteva jako strogi odlok deželnega odbora, kateri stori posameznega primarija odgovornega, da se na njegovem oddelku ne porabi za hrano več, nego poprečno po 28 kr. za bolnika, ko bi tako merilo se izračunilo po porabljeni hrani na vseh oddelkih, bi bilo to opravičeno. Ali slučajno se lahko pripeti, da se porabi na kirurškem oddelku več nego po 28 kr. za bolnika, tam bode moral plačati presežek primarij iz svojega žepa. Ko bi veljal ukaz za vse oddelke, bi se svota ne prekoračila, za posamezne oddelke pa bode prekoračena gotovo tudi še dalje.

Kar se tiče opazke gospoda referenta v deželnem odboru, mislim, da bi se cel kirurški oddelek razdelil na dva dela in da bi se enemu zdravniku izročili, — recimo moški bolniki, drugemu pa ženske. Potem bi bilo mogoče kaj doseči. Če pa ima vrhovno vodstvo le eden zdravnik, se finančno razmerje ne bode zboljšalo.

Deželni glavar:

Vsa ta razprava je sicer praktična, ali kar se tiče glasovanja, vendar le akademične vrednosti, kajti zoper pomnožitev troškov pri subrubriki *d* od 300 na 500 gld. nismo čuli nikakega ugovora.

Preidemo na glasovanje in prosim gospode, ki so za predlog finančnega odseka, ki meri na to, da se potrebščina poviša za 200 gld., to je od 44.180 gld. na 44.380 gld., naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Preidemo k rubriki X. »Pokojnine«, ostanejo nespremenjene 960 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

XI. »Miloščine« 300 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

XII. »Razni troški« 2300 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tudi pri zakladi finančni odsek ni odredil nobene spremembe in sicer predlaga, da se sprejme zaklada s sledečimi švotami:

I. »Obresti« 2210 gld. 75 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. »Najmovine« 141 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. »Doneski dobrodelnih zakladov k Boratovi Salvajevi ustanovi« 24 gld. 90 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. »Povračila oskrbnih troškov« 9500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. »Volila in darila« 12 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. »Razni dohodki« 250 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Cela potrebščina torej po sklenenih spremembah znaša 61.665 gld. 65 kr. in zaklada 12.138 gld.

74 kr.; torej se kaže primanjkljaj 49.526 gld. 91 kr., ki ga je pokriti iz deželnega zaklada.

Še to bi omenil, da je znašal l. 1888. proračunjeni primanjkljaj 48.171 gld. 75 kr., da se je torej za leto 1890. več proračunilo 1.355 gld. 16 kr.

Stavljam predlog, da se svote potrebščine, zaklade in primanjkljaja sprejmó, kakor jih predlaga finančni odsek.

Deželni glavar:

Ker so svote pri posameznih rubrikah že sprejete, ni treba več glasovanja.

Skupne svote so sprejete.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Preidem k blazniškem zakladu.

I. »Stalne plače, doklade, petletnice in mezde« ostanejo nespremenjena 1.971 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. »Stalne nagrade« ostanejo nespremenjene 660 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. »Emolumenti hišnega zdravnika« 51 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

IV. »Donesek k Boratovi ustanovi«, nespremenjen z 54 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. »Davki in davščine« 152 gld. 30 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. »Uradne in pisarniške potrebščine 130 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VII. »Vzdrževanje poslopij«.

Pri tej točki bi storil opazko, da je finančni odsek mislil, da bi bilo treba, da bi se naslov pri subrubriki *b* moral sedaj glasiti: »Vzdrževanje blaznice na Studenci.« — „Erhaltung des Irrenhauses zu Studenz“, ker je sedaj glavna in edina blaznica na Kranjskem ravno na Studenci, in se torej ne more več govoriti o podružnici. S to stilistično spremembo predlagam, da se sprejme končna svota rubrike VII. z 2.107 gld. 22 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu »troški režije« finančni odsek ne nasvetuje le stilistične, ampak tudi spremembe v gmotnem oziru.

Subrubrika 3. »Oskrbovanje na Studenci za 100 blaznih«. — „Berpflegskosten in Studenz für 100 Irre“ in subrubrika 4. »Oskrbovanje v stari blaznici za 70 blaznih«. — „Berpflegung im alten Irrenhause für 70 Irre“ se skrčite tako, da bi se za naprej le reklo: »Oskrbovanje na Studenci in v Ljubljani za 170 blaznih III. razreda«. — „Berpflegung für 170 Geistesfranke III. Classe in Studenz und Laibach“. To bi se imelo spremeniti zato, ker po novi pogodbi, katero ima dežela z redom usmiljenih sestrá, režija znaša 22 kr., v Ljubljani, kakor tudi na Studencu enako.

Torej ni več treba delati razločka med novo blaznico na Studenci in staro blaznico. Kar se tiče svote 31.389 gld., pa je finančni odsek mislil, da jo mora nekoliko povišati, akoravno neznatno, in sicer na 32.000 gld. Ali že danes lahko izrečem prepričanje, da tudi s to svoto ne bode mogoče shajati, ker število blaznih po vem svetu od leta do leta raste. Imamo jih že sedaj 171 in število gotovo ne bode padlo, temveč se bode, mogoče vsaj, še pomnožilo, tako, da tudi svota 32.000 gld. ne bode zadostovala. Kadar se bode pokazalo, da se je samo zaradi večjega števila bolnikov zgodilo prekoračenje, mislim, da slavni deželni zbor ne bode grajal opravičenega prekoračenja v tej rubriki proračunene svote.

Torej predlagam, da se pri subrubriki 3. svota 31.389 zviša na 32.000 gld. Vsa svota v rubriki VIII. bi znašala mesto 39.954 gld. 40.565 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k predlogu gospoda poročevalca, da se svota VIII., 3. poviša na 32.000 gld.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker nihče temu ne oporeka, glasujemo o skupni svoti, katera se je od 39.954 gld. povišala na 40.565 gld. in prosim gospode, ki potrde to številko, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Naslova št. IX. »Oskrbni troški za hirajoče umobolne«. Pri tej rubriki je mislil finančni odsek, da bode treba proračuneno svoto nekoliko znižati, ker je sedaj vsled dozidanja blaznice na Studenci prostora za 180 umobolnih v deželni blaznici, tako da bi se število onih, ki so se oddajali dosedaj v hiralnico, od 55 lahko znižalo na 50. To se je že začelo zvrševati in potem bode tudi potrošek za te hirajoče manjši. Za naprej se v hiralnici ne bode več preskrbovalo 55, ampak le 50 hirajočih umobolnih. Zaradi tega predlaga finančni odsek, da se znižajo v rubriki IX. »Oskrbni troški za hirajoče umobolne« od 8.992 gld. na 8.400 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

X. »Razni troški« 2.309 gld. 99 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

XI. »Za nove stavbe« ni predlagano ničesar.

Kar se tiče zaklade, nasvetuje finančni odsek, da ostane rubrika I. »Obresti« nespremenjena z 70 gld. 51 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

II. »Povračila oskrbnih stroškov« se zvišajo po predlogu finančnega odseka od 7.500 gld. na 8.000 gld., ker se je dejansko vplačalo l. 1888. čez 9.000 gld. Nasvetujem torej svoto 8.000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. »Doneski občin k oskrbnim troškom za hirajoče umobolne« ostanejo nespremenjeni 400 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

IV. »Dohodki od lastnin« 573 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

V. »Razni prihodki« 1160 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Cela potrebščina znaša torej po sprejetih spremembah 56.347 gld. 05 kr., cela zaklada 10.203 gld. 51 kr., torej se kaže primanjkljaj 46.143 gld. 54 kr.

Lansko leto je bil proračunjen primanjkljaj, po odbitih 28.000 gld. za zidanje blaznice na Studenci, na 41.841 gld., letos znaša torej blizu za 5000 gld. več, in tu imamo sliko, kako se množé duševne bolezní.

Predlagam torej, da se sprejme potrebščina 56.347 gld. 05 kr., zaklada 10.203 gld. 51 kr. in primanjkljaj 46.143 gld. 54 kr., ki se ima pokriti iz deželnega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj preidem k porodniškem zakladu. Finančni odsek tu ne predlaga nobene spremembe niti pri potrebščini, niti pri zakladi in predlagam torej, če nihče ne želi kacega pojasnila? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) da bi se sprejela potrebščina v znesku 5676 gld. 05 kr., zaklada 880 gld. 60 kr. in primanjkljaj, ki se vsled tega kaže in ki se ima pokriti iz deželnega zaklada, v znesku 4795 gld. 45 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tudi pri najdeniškem zakladu ne nasvetuje finančni odsek nobene spremembe. Potrebščina znaša 3595 gld. 40 kr., zaklada pa 313 gld. 20 kr., tako da znaša primanjkljaj v znesku 3282 gld. 20 kr., ki se ima pokriti iz deželnega zaklada.

Pri tem zakladu se je primanjkljaj nekoliko znižal. Lansko leto znašal je več, ker je tekom leta izstopil nek najdenec v Zadru ali v Trstu iz oskrbovanja dežele, se bode vsled tega potrebščina omenjenega zaklada zmanjšala.

Nasvetujem torej, da se potrebščina, zaklada in primanjkljaj v zneskih, kakor so tiskani v prilogi 22., sprejmó.

(Obvelja. — Angenommen.)

Letnega poročila § 7. marg. št. 24., 27., 28., 29. in 31. so v zvezi s proračuni oziroma z računskimi sklepi zakladov naših dobrodelnih zavodov.

V marg. št. 24. poroča deželni odbor, da je po naročilu visocega zbora ukazal zdravnikom, da jim je varčno postopati pri ordinacijah.

Pri št. 27. je navedeno, da bode režija zanaprej stala v blaznici na Studenci le 22 kr. za dan in bolnika. Razun tega se navaja, da se bode tam stavilo neko ognjišče. To se bode moralo poplačati iz svote, proračunene za vzdrževanje blaznice.

V marg. št. 28. poroča deželni odbor o izvršitvi deželno-zborskega sklepa lanskega leta, da se ima znižati oskrbnina za hirajoče umobolne v hiralnici. Red usmiljenih sestrá je v nekoliko ustregel temu

in je znižal oskrbnino na 43½ kr. s pridržkom, da morajo občine plačati pogrebne troške in da bi se oskrbovalo v hiralnici vsaj 50 bolnikov.

V marg. št. 29. poroča deželni odbor o znižanju oskrbnine za hirajoče v hiralnici.

V marg. št. 31. se poroča, da je Urša Ravnikar zapustila deželnemu zakladu 1531 gld. 25 kr., ker je njen sin bil oskrbovan v blaznici.

Finančni odsek predlaga: da se vse te marginalne številke vzemó na znanje.

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej glasujemo o predlogu finančnega odseka, ki meri na to, da se marg. št. 24., 27., 28., 29. in 31. iz § 7. letnega poročila vzemó na znanje in prosim gospode, ki potrdé ta nasvet, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo torej k 5. točki dnevnega reda.

5. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za leto 1888. (k prilogi 16.).

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauhschule in Stauden pro 1888 (zur Beilage 16).

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Poročati mi je o računskem sklepu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1888. Slavni zbor je bil v svoji seji dne 16. decembra 1887 deželnemu odboru naročil, naj skrbi za to, da se v prihodnje: a) nadrobna svota potrebščine in zaklade v proračunu za deželno šolo na Grmu zadostno utemeljuje; b) da se računi šole in računi gospodarstva ločijo in gledé tega gospodarski uspehi izkažejo v posebni bilanci.

Drugi zahtevi je deželni odbor ustregel v tem računskem sklepu s tem, da je ločil račun šole in gospodarstva; kar se pa prve zahteve tiče, se mora pripoznati, da posamezne točke niso utemeljene in posebno tudi prekoračenje proračuna ne. Želeti bi bilo, da bi se v prihodnem poročilu to zgodilo. Finančni odsek sicer ni spreminjal posameznih števil, pripoznal pa je, da račun ni dovolj jasen in povsem pravilen. Po teh opazkah preidem k računu samemu v prilogi 16.

Redni prihodki šole znašajo po proračunu 4.900 gld., djanski pa 7.423 gld. 51 kr., torej več

za 2.523 gld. 51 kr. To sledi iz tega: Za vzdrževanje šole daje država letnega doneska 2.400 gld., za praktični pouk ljudskih učiteljev na Grmu je dala 400 gld., za novi kemični laboratorij 400 gld., vsa državna podpora je torej donasala 3.200 gld. To je izrečeno tudi v letnem poročilu § 8. marg. št. 34. in 35. Dalje je tukaj zaračunati donesek deželno-kulturnega zaklada 2.400 gld., potem donesek 260 gld. za gozdno drevnino vsled sklepa z dne 21. decembra 1886 in primanjkljaj v znesku 1.563 gld. 51 kr., kateri se je pokrtil iz deželnega zaklada. Med različne dohodke, ki so znašali 773 gld. 79 kr., spada 150 gld. šolnine in kar se je prihranilo pri šolski kuhinji t. j. svota 623 gld. 79 kr. Dejansko torej znašajo dohodki l. 1888. svoto 8.197 gld. 30 kr., ali mimo proračunjenih 4.900 gld. za 3.297 gld. 30 kr. več.

Pri gospodarstvu so bili proračuneni dohodki posestev na 2.500 gld., djanski pa se je skupilo 2.416 gld. 25 kr., torej za 83 gld. 75 kr. manj. Doneski deželnega zaklada so bili proračuneni na 3.418 gld., djanski pa so znašali 5.033 gld. 60 kr., torej za 1.615 gld. 60 kr. več. Različni dohodki, to je za prodano živino, računska povračila in drugi slučajni prihodki so bili proračuneni na 100 gld., znašali pa so 748 gld. 81 kr., torej za 648 gld. 81 kr. več, kakor je bilo proračunjeno.

Med troški za šolo nahajamo prvič plače učiteljev, ki so bile proračunene na 2.600 gld., prihranilo se je 400 gld., ker tretji učitelj ni bil ves čas nastavljen. Osobne in petletne doklade bile so proračunene na 475 gld., izdalo se je za krajcar manj. Nagrade so bile proračunene na 300 gld., izdalo pa se je, namreč duhovniku, ljudskemu učitelju, živinozdravniku in suplentu za čas od januarja do konca aprila 1888 skupaj 468 gld. 22 kr.

Ustanove znašajo na leto 1.200 gld.; tu se je prihranilo 267 gld. 70 kr., ker se je djanski izdalo le 932 gld. 30 kr. Nepravilno se mi zdi, da je pri tej rubriki vstavljenih 1.680 gld.; dasi znašajo ustanove faktično le 1.200 gld., vstela se je pa tudi za pouk ljudskih učiteljev v vino- in sadjereji od države dovoljena svota 400 gld. in nagrade ravnatelja in učiteljev, ki so znašale 80 gld. Praviloma to ne spada med ustanove.

Vzdrževanje poslopij je bilo proračuneno na 2.000 gld. in toliko se je tudi izdalo. Omeniti pa moram, da se ta velika svota ni izdala zgolj za vzdrževanje, ampak, kakor sledi iz letnega poročila šole na Grmu stran 27., zlasti za popraviljanje strehe, stopnic, kuhinje, za laboratorij i. t. d. Popravljalo se je torej prav za prav celo poslopje.

Potni troški in dnevščine znašajo po proračunu 200 gld., izdalo se je 70 gld. 52 kr. več. Režijni troški so proračuneni na 195 gld., izdalo se je za 587 gld. 80 kr. več, posebno zarad tega, ker se je za sobno opravo izdalo 398 gld. 51 kr., kateri troški niso bili proračuneni. Različni troški proračuneni so na 100 gld., izdalo se je na 270 gld. 36 kr. več, v čem je vračunjenih 260 gld. stroškov za semensko šolo.

V pokritje cele izdane svote 8.093 gld. 32 kr. je sprejela dežela od države 3.200 gld., šolnina je

znašala 150 gld., pri šolski kuhinji se je prihranilo 623 gld. 79 kr., vsega torej 3.793 gld. 79 kr., tako, da se kaže primanjkljaja 4.119 gld. 53 kr., kateri se je moral pokriti iz deželnega zaklada, oziroma iz deželno-kulturnega zaklada. Iz tega sledi, da nas šola stane v l. 1888. vkupaj 4.119 gld. 53 kr.

Med troški gospodarstva nahajamo najpred plačila, ki so bila proračunena na 903 gld. in pri katerih se je prihranilo 77 gld. Davki in doklade so bili proračuneni na 250 gld., znašali pa so 346 gld. 77 kr. Za vzdrževanje poslopij se je računalo pri šoli 2.000 gld. za to pa izdalo samo 8 gld. 83 kr. Pri režijnih troških je bilo za nove nasade proračunjenih 500 gld., izdanih pa 624 gld. 48 kr.; za tekoče gospodarstvene stroške je bilo proračunjenih 1.400 gld., izdalo pa se je 2.403 gld. 83 kr., torej za 1.003 gld. 83 kr. več. Za hišno, kletno in gospodarsko opravo je bilo proračunjenih 200 gld., izdanih pa 356 gld. 71 kr., za pisarniške potrebščine pa se je izdalo 15 gld., kot je bilo proračuneno.

Tukaj bi omenil, da ni razvidno iz računa, kako so nastali ti velikanski troški 2.403 gld. 83 kr., ki so navedeni med gospodarskimi troški. To zadeva večinoma stavbe. V smislu prej omenjenega sklepa je deželni odbor naročil ravnateljstvu, kakor je razvidno iz § 8. marg. št. 38. letnega poročila (bere — fiesht):

»1. da nikakor ne sme prekoračiti rednih od slavnega deželnega zbora dovoljenih kreditov; 2. da je pri izrednih troških, ako presegajo znesek 30 gld., treba privolitve deželnega odbora; 3. da vodstvo konec vsakega četrtletja kratko poroča o važnejših storjenih gospodarskih opravilih in da 4. poroča deželnemu odboru, kako je gospodarstvo urejeno glede poslov, hlapcev in dekel.« Vodstvo je na to poročalo, da služijo na šoli in sicer v šolski kuhinji kuharica s pomočnico, pri gospodarstvu 1 dekla, 1 konjar, dva voljarja, 1 kravar in 1 vrtnarski učeneec.

Iz tega je razvidno, da ravnatelj šole ne more samovoljno ravnati, ampak se mora vsak čas obrniti do deželnega odbora in si izprositi dovoljenja za poprave in večje stroške.

Vsi troški šole za l. 1888. tedaj znašajo 8.093 gld. 32 kr., za gospodarstvo 5.040 gld. 87 kr., obojni troški 13.134 gld. 19 kr., torej nasproti proračunu z 10.918 gld., več za 2.216 gld. 19 kr.

O razkazu skupne imovine koncem l. 1888. ni nič posebnega omeniti. (Bere dotične številke iz priloge 16. — *Siebt die bezüglichen Ziffern aus Beilage 16.*)

V zvezi s tem računskim sklepom so marginalne številke 32., 34., 35., 38. in 48. § 8. letnega poročila. Prva zadeva nakup neke gozdne parcele v obsegu 15 oralov za 1.815 gld. Pogodba je sklenjena in dežela že prepisana na to parcelo. Pod št. 34. je omenjeno, da je ministerstvo dovolilo podpore 800 gld. za nakup učil in napravo kemičnega laboratorija, od katere svote je 400 gld. že v računu za l. 1888. Pri št. 35. je omenjena podpora ministerstva s 400 gld. za učiteljski kurz in ta znesek je že stavljen v proračun. Marginalna številka 38. objavlja ukaz deželnega odbora do ravnateljstva Grmske šole, katerega sem že popred prečital. Marg.

št. 48. končno zadeva državno podporo v znesku 6.000 gld. kot donesek za to leto iz državne blagajnice in da so se za ta znesek nakupile obligacije deželnega posojila.

Predlagam v imenu finančnega odseka, da se to jemlje na znanje ter v njegovem imenu stavim predlog:

Slavni zbor naj sklene:

Računski sklep deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1888. s številkami, navedenimi v prilogi 16. se odobruje. S tem so rešene tudi marg. št. 32., 34., 35., 38. in 48. § 8. letnega poročila.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

6. Priloga 37. Poročilo finančnega odseka o deželnih ustanovah na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu (k prilogi 25.).

6. Beilage 37. Bericht des Finanzausschusses betreffend die Landesstiftungen an der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauhschule in Stauden (zur Beilage 25.).

Poročevalec Višnikar:

Slavni zbor! Kakor je razvidno iz § 4. statuta za šolo na Grmu, je ustanovljenih tam 10 deželnih ustanov po 120 gld., kar znaša na leto 1.200 gld. Ker pa je vzdrževanje učencev na Grmu ceneje, nego preje in se je prihranilo 1887. l. 400 gld. 37 kr. in 1888. l. 623 gld. 79 kr., in ker ne more biti namen deželnega zastopa, da bi pri teh ustanovah si kaj prihranil, ampak kolikor mogoče učencev tej šoli pritegnil, je utemeljeno, da se znižajo te ustanove na 100 gld. na leto in v tej razmeri tudi poviša število ustanov. Gledé na to stavlja finančni odsek predloge, ki so navedeni v prilogi 37.

(Bere: — Liešt:)

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) § 4. statuta deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu se spreminja in naj se glasi tako:

„Za šolo je ustanovljenih dvanajst deželnih ustanov po 100 gld. na leto, katere oddaja deželni odbor. S privoljenjem deželnega odbora se v šolo sprejemajo tudi plačujoči učenci in frekventanti.“

2.) Prvi stavek drugega odstavka § 6. omenjenega statuta in programa ad D se spreminja tako:

„Vsak notranji učenec plačuje za hrano, stanovanje in pouk v šolsko blagajnico 100 gld. na leto v mesečnih predplačnih zneskih.“

3.) Deželni zbor odobruje, da so se za šolsko leto 1889/90 že razpisale deželne ustanove po 100 gld.

4.) Deželnemu odboru se naroča, da to premembo statuta in programa naznani vladi.

1.) Der § 4 des Statutes für die Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauhschule in Stauden wird abgeändert und hat zu lauten:

„An der Schule bestehen zwölf Landesstiftungsplätze mit je 100 fl. jährlich, welche vom Landesauschusse verliehen werden. Mit Zustimmung des Landesauschusses können auch Zahlzöglinge und Frequentanten aufgenommen werden.“

2.) Der erste Satz des zweiten Absatzes im § 4 des erwähnten Statutes und des Programmes ad D hat zu lauten:

„Jeder interne Zögling hat für Kost und Wohnung jährlich 100 fl. in monatlichen Anticipativraten in die Schulkasse zu zahlen.“

3.) Die für das Schuljahr 1889/90 bereits erfolgte Ausschreibung der Landesstiftungen mit je 100 fl. wird nachträglich genehmiget.

4.) Der Landesauschuss wird beauftragt, diese Änderung des Statutes und des Programmes der Regierung mitzutheilen.

Deželni glavar:

Želi kdo k tem predlogom v obče besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, prestopimo v nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, naj bere predloge, gospodje, ki žele besede, pa se naj oglašé pri posameznih predlogih.

Poročevalec Višnikar:

(Bere posamezne predloge iz priloge 37., ki obveljajo brez debate. — Liešt die einzelnen Anträge aus Beilage 37, welche ohne Debatte genehmiget werden.)

Deželni glavar:

Ker so vsi štirji predlogi v tesni zvezi, treba tudi glasovati o celoti in prosim gospode, ki ravnokar v drugem branji sprejetim predlogom finančnega odseka tudi v celoti pritrdé, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi sprejeti so tudi v celoti.

7. Priloga 35. Poročilo finančnega odseka o deželnem donesku za zgradbo novega šolskega poslopja v Ljubljani (k prilogi 18.).

7. Beilage 35. Bericht des Finanzausschusses betreffend den Landesbeitrag für den Bau der neuen Volksschule in Laibach (zur Beilage 18).

Poročevalec Šuklje :

Slavni zbor! Blagovolite v roke vzeti prilogo 35. V tej prilogi, ki obsega poročilo finančnega odseka o deželnem donesku za zgradbo novega šolskega poslopja v Ljubljani nahajate one razloge, ki so bili dovedli finančni odsek do sklepa, ki ga stavlja koncem tega poročila. Priloga razdeljena je bila o pravem času, jaz se torej za sedaj odpovem besedi in si pridružujem končno besedo, stavljajoč v imenu finančnega odseka nasvet :

Slavni zbor naj sklene, mestni občini Ljubljanski dovoli se 4.000 gld. kot donesek za zgradbo novega šolskega poslopja iz deželnega zaklada.

Deželni glavar :

K tej točki dnevnega reda oglasil se je k besedi gospod poslanec Hribar.

Poslanec Hribar :

Visoki deželni zbor! Nekako tesno mi je pri srci, da se moram oglašati k tej točki dnevnega reda k besedi; tesno zaradi tega, ker sploh nisem pričakoval, da bode finančni odsek gledé doneska k zgradbi nove šole stavil tak predlog. Nisem tega pričakoval zato, ker so me uverjale obravnave v tej visokej zbornici l. 1884. in 1883., da bi imelo mesto vsakako pričakovati večji donesek, ko ga predlaga finančni odsek.

Ako vzamem v roke poročilo, nahajam najpred sklicevanje na sklep od 20. oktobra 1883. l.; iti mi je tedaj v tisto dobo in razmotrivati stališče, katero je mesto Ljubljansko zavzemalo nasproti deželi kranjski glede doneska 6.000 gld., o katerem govori poročilo. Dežela je takrat pripravljala, da zida muzej Rudolfinum, in da bi dobila denar za zgradbo, je sklenila prodati licejsko poslopje, za katero se je slavni érar pogajal. Ker je pa mesto imelo v licejskem poslopji svojo prvo deško šolo umeščeno, se prodaja ni mogla zvršiti, dokler ni bilo mesto izreklo, da je pripravljeno, šolo izseliti in napraviti posebno poslopje za prvo deško ljudsko šolo. V mestnem zboru, kamor je najpred prišlo vprašanje od deželnega odbora, pod katerimi pogoji bi mesto odstopilo od svojih pravic, se je izreklo, da mesto smatra to za služnost, katero bi odstopilo le za 12.000 gld. Prevladalo je mnenje, da stvar glede tega, ali je služnost na tem poslopji ali ne, še ni rešena; da se pa dá zagovarjati z mestnega stališča — in vprašanje je, ali ne bi mesto na prepirnem stališči v zadnji instanci svojemu mnenju pridobilo veljavo. Pogajanja so se vršila dalje in mestni zbor, uvaževaje, da ste dežela in mesto ljubljansko tesno vezana drug na drugega, izrekel se je za to, da je

pripravljen, sprejeti za to, da odstopi od svojih pravic, znesek 6.000 gld. kot odškodnino. To se je naznanilo deželnemu odboru in deželni zbor je potem potrdil, kar je mesto Ljubljansko ponudilo in s tem nekako priznal, da je mesto Ljubljansko imelo pravico do prostorov v licealnem poslopji. Res, da nahajamo v poročilu deželnega odbora mnenje zastopano, da se deželni odbor strogo drži tega, da nima mesto nikakoršne pravice do licejskega poslopja, ali da se je že strogo držal tega, je vendar poročevalec v prilogi 36. med drugim izrekel tudi to: (bere — liešt):

„Toda deželnemu odboru se zdi brez kakih razlogov stavljen terjanje 8.000 gld. ravno tako malo opravičeno, kakor terjanje 12.000 gld., marveč bi se mu bilo bati, da bi se utegnilo očitati, da kaže ponudba 6.000 gld. preveliko dobrohotnost do mestne občine Ljubljanske; kajti glavno mesto je vrh tega oprošteno splošne 18% priklade za normalno-šolski zaklad ter izhaja za navadne šolske potrebščine in plače učiteljev že z 10% priklado, in dobiva ves dohodek izdatne priklade dohodkarine južne železnice, na katero se o svojem času še mislilo ni“.

Iz tega sklepam, da je deželni zbor, ko je sklepal o teh 6.000 gld., implicite priznaval, da ima mesto Ljubljansko neko pravico do onih prostorov v licejskem poslopji in da je za to dovolj 6.000 gld., da se umakne. V današnjem poročilu pa se pravi, da jih je bilo izplačanih mestu že na račun doneska k zgradbi novega šolskega poslopja, o katerem se je govorilo v seji dné 16. oktobra 1884. l. v tej visoki zbornici. Takrat obravnaval se je zakon, s katerim se je mestu Ljubljanskemu odvzela prejšnja pravica, da je smelo pobirati posebne doklade za pokritje šolskih potrebščin svojih in da je šolstvo mesta bilo samostojno. Takrat se je v tej zbornici iz poročevalčevega mesta, in poročevalec je bil isti gospod, ko danes, zatrjevalo, da se bode mestu Ljubljanskemu rado priskočilo v pomoč, kadar bode zidalo novo šolsko poslopje. Danes pa gospod poročevalec stoji na drugem stališči. Jaz mislim, ker je takrat visoki zbor pritrjeval molče njegovim besedam, je s tem priznal, da dežela, ker je odvzela mestu posebno stališče, prevzame tudi dolžnost, da, kadar bode treba posebno šolo zidati, pripomore z izdatnim doneskom k tej zgradbi.

Gospod poročevalec se bode morda skliceval na to, da je bilo to njegovo osobno mnenje, a to bi moralo biti tudi dandanes in zatorej mislim, ako je bil takrat tega mnenja, da se mora dati zdaten donesek za zgradbo, bi moral tudi večji donesek predlagati, nego danes. (Poslanec dr. Tavčar kliče: Abgeordneter Dr. Tavčar ruft: logično!)

V poročilu se spravlja v sklad in zvezo sklep iz seje dne 20. oktobra 1883. l. s sklepom z dne 16. oktobra 1884. l. in gospod poročevalec pravi v svojem poročilu, da se je mestu že izplačalo vsled sklepa 20. oktobra 1883. l. 6.000 gld. na račun onega doneska, o katerem se je govorilo dné 16. oktobra 1884. l. Jaz mislim, da to ne more biti, ker l. 1883. se vendar še ni moglo vedeti, kaj se bode sklepalo l. 1884. in se ni moglo dovoljevati nič na račun

onega, na kar se takrat še mislilo ni. Onih 6.000 gld. dovolilo se je le za to, da je mesto odstopilo od svojih služnostnih pravic na onem poslopji in da je potem zamogla dežela prodati licejsko poslopje državi. To je razvidno tudi iz onega odstavka v poročilu deželnega odbora l. 1883., kjer je rečeno, da ima mesto Ljubljansko svoje posebne pravice glede šolstva, da pobira 10% priklado, s katero shaja v svojem šolstvu. Ko bi se že takrat mislilo, da se bode mestu Ljubljanskemu ta pravica vzela, deželni odbor ne bi bil na to opozarjal v svojem poročilu in bi bil že takrat izrekel: mi teh 6.000 gld. damo za zgradbo ljudske šole v Ljubljani ter mislimo ono posebno pravico mestu Ljubljanskemu vzeti.

Gospoda moja, stališče poročevalčevo je opravičeno v enem oziru. Mesta Ljubljanskega ne moremo prištevati revnim občinam, ki imajo pravico do podpore. Ono bi moglo svojo šolo samo graditi, kajti davek, katerega mesto Ljubljansko plačuje, je tako velik v primeri z davkom drugih krajev na deželi, on znaša blizu tretjino vsega davka, ki se plačuje deželi, da se mora reči, da mesto ne more prihajati kot prosilec za miloščino pred deželni zbor, ampak, da le stopi predenj, da opozori na obljubo, storjeno dné 16. oktobra 1884. l. Že takrat sta opozarjala oba zastopnika mesta Ljubljanskega, kaka krivica se bode Ljubljani delala s to postavo, katero je takrat predlagal gospod referent. Povdarjala sta, da ne gre mesta Ljubljanskega odškodovati v finančnem stanji tako, ko je postava nameravala in je v resnici storila. Spominjam na to in prosim, da kažete nasproti mestu Ljubljanskemu večjo dobrohotnost, kakor kaže poročilo poročevalčevo.

Dejal sem, da mesto plačuje skorej tretjino — točno izraženo plačuje jih 26.73% — vseh davkov v deželi. Od tega plačuje za ljudsko šolstvo, za katero je bilo proračunjenih letos 261.389 gld. 26 kr. nedostatka, 10% od svojega davka t. j. 39.112 gld. 66 kr., ker predpisani davek po izkazu letnega poročila, znaša za Ljubljano 391.126 gld. 66 kr. Mesto donša pa poleg tega tudi primerni delež onih 28%, katerih je potreba, da se pokrije potrebščina za normalno-šolski zaklad. Ako se vzame od predpisanega direktnega davka v znesku 1.462.342 gld. 98½ kr. 10%, je pokritih 146.234 gld. 30 kr. in ostane potem nedostatka 115.154 gld. 96 kr., katerega je treba pokriti iz deželnega zaklada. K tem 115.154 gld. 96 kr. donša mesto 26.73%, torej 30.780 gld. 66 kr. in po tem takem mesto plačuje v resnici deželi 69.893 gld. 32 kr. vsako leto, medtem ko bi mesto samo, za svoje potrebščine, za plačo osebja in stvarne potrebščine, shajalo z največ 30.000 gld. Po tem takem je mestu Ljubljanskemu deželi na korist naložena velika davščina za ljudsko šolstvo in zato morate z mestom, ko pride k Vam, da Vas spomni obljube, katero ste storili, drugače ravnati, ko se ravna v poročilu častitega finančnega odseka.

Visoki deželni zbor! Povdarjalo se je, ko se je obravnavalo o zakonu z dné 28. decembra 1884, da ste dežela in mesto tesno navezana drug na drugega. Tudi jaz naglašam to, in nam vsem, ki

sedimo v tej visokej zbornici — bodite si zastopniki katerih-koli krajev dežele, — mora na tem biti, da glavno mesto dežele napreduje. Z napredkom glavnega mesta zvezan je tudi napredek dežele, zvezan pa je tudi napredek naroda. Ako se ozremo k drugim narodom, vidimo, kako je s procvitom njihovega glavnega mesta zvezan napredek naroda v duševnem in materialnem oziru in zatorej mora biti skrb vsakega poslanca, da se pripomore k napredku našega glavnega mesta. Posebno Ljubljana vredna je posebnega ozira našega, ker ni samo glavno mesto dežele kranjske, ampak tudi nekako duševno središče vsega slovenskega naroda, ki gleda k nam v to zbornico z velikim zanimanjem, kako se deželni zbor kranjski obrača naproti glavnemu mestu Ljubljanskemu.

Sicer pa je le opravičeno zastopati nasproti Ljubljani drugače nego nasproti drugim občinam, uvaževaje, koliko koristi ima od Ljubljanskega šolstva vsa dežela. Skorej tretjino in morebiti še več otrok pride v Ljubljanske šole, za katere bi mesto ne bilo obvezano skrbeti, da dobé šolski pouk.

Ugovarjalo se bode: „puščajo pa tudi veliko denarja v Ljubljani in Ljubljana ima od njih velike koristi“. Ta trditev bi bila neopravičena, kajti večina tistih, ki pridejo v Ljubljano, da bi se šolali, smatra Ljubljano kot bogatega strijca, k kateremu se zateka v nadi do podpore za šolanje. Poprašujte po privatnih hišah in zavodih, koliko je vsako leto dijakov prosilcev za hrano in podporo. Ravno tisti, ki pridejo z dežele, upajo tukaj dobiti podpore za nadaljevanje svojih študij. Od teh torej Ljubljana nima koristi, ampak skrbeti mora za nje.

Pa mesto Ljubljansko ima še druge dolžnosti, ne samo šolstvo; še druge dolžnosti trkajo na vrata mestnega zastopa, in on je, dobro zavedajoč se jih, vže začel važne zadeve reševati. Opozarjam Vas na vodovod, ki bode stal 520.000 gld. in omenim, da se je začel mestni zastop resno baviti v vprašanjem kanalizacije in s tem, da se ulice uredi in boljši tlak naredi; poleg tega je imel velike troške z gradnjem nove vojašnice.

Pomislite na vse to, preudarite posebno, da bode povzdiga glavnega mesta ponos vsej deželi in potem morate priznati, da nasproti mestu Ljubljanskemu ravnate nekaj preveč mačehovsko, da Vam je Ljubljana pástrka.

Da se mi ne bode očitalo, da zahtevam preveč od visoke zbornice, zatorej predlagam, da bi se z ozirom na faktični trošek, katerega bode mesto Ljubljansko imelo z gradbo nove šole in ki bode znašal okroglo svoto 80.000 gld., torej 10.000 gld. manj, kot je supponoval častiti gospod poročevalec, da bi se mesto 4.000 gld., katere predlaga gospod poročevalec, mestu Ljubljanskemu dovolilo 6.000 gld. za letos dovršeno zgradbo svojega novega šolskega poslopja in bi se izplačalo iz deželnega zaklada v treh letnih obrokih po 2.000 gld.

Deželni glavar:

Pred vsem prosim tiste častite gospode, ki podpirajo ravno stavljeni predlog gospoda poslanca

Hribarja, naj se predlog finančnega odseka od 4.000 gld. razširi na 6.000 gld., naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt.

Poslanec Grasselli:

Slavni zbor! Poročilo finančnega odseka, katero sedaj razpravljamo, je na mene naredilo poseben utis. Nakupičene je v njem toliko odločnosti, da bi zadostovala za celo zasedanje, ne le deželnega nego celo državnega zastopa. Čemu to? Meni se je dozdevalo, kakor da bi bilo to poročilo diktovala nekoliko vznemirjena vest, katera potrebuje tolažila. (Poslanec Hribar kliče: — Abgeordneter Hribar ruft: dobro, dobro!)

Poročilo silno poudarja sklep deželnega zbora z dné 20. oktobra 1883 in potrebno se je zdelo poročevalcu ta sklep natisniti dati v svojem poročilu per extensum. Zakaj to? Bode-li komu na misel prišlo tajiti, da se je to sklenilo? in kaj dokazuje ta sklep? V tem sklepu je izrečeno stališče deželnega zbora, katero pa ni nikakoršen dokaz za pravice dežele. In temu sklepu nasproti stoji stališče mestne občine, katero se nikdar ni spremenilo, tudi potem ne, ko je deželni zbor storil ta svoj sklep. Deželni odbor je sklep z dne 20. oktobra 1883 označil mestnemu magistratu z dopisom z dne 22. oktobra 1883. I. in je zahteval neko izjavo, katere je bilo treba, da se je omogočila prodaja licejskega poslopja. Mestni zastop je pritrdil, da se izda ta izjava, katera se je glasila tako-le: „Auf Grund des Gemeindebeschlusses vom wird hiemit die Erklärung abgegeben, daß die Stadtgemeinde Laibach gegen den Übergang des Lyceal- und Hauptwachgebäudes in das volle und unbeschränkte Eigenthum des Staates, beziehungsweise der Unterrichtsverwaltung, keinen Einwand erhebt und sich verpflichtet, die derzeit von der ersten städtischen Volksschule benützten Localitäten des Lyceal- und Hauptwachgebäudes mit Ende des Schuljahres 1885/86 zu räumen“. Če bi dežela kranjska ne bila potrebovala te izjave, potem bi bila seveda njena pravica gotovo trdno stala, ali ravno brez te izjave država ni hotela niti skleniti kupne pogodbe in zaradi tega sta se, bodi že oblika taka ali drugačna, pogodili, gospoda moja, dežela kranjska in občina Ljubljanska gledé faktičnih ali domišljenih pravic mestne občine do licejskega poslopja in teh 6.000 gld. smatrati je le za plačilo za odpoved tem pravicam in mestna občina je to stališče vedno zavzemala in je izjavo izročila deželnemu odboru z izrečnim pristavkom, da sprejme ponujenih 6.000 gld. „als theilweises Äquivalent für die Verzichtleistung auf die bisherigen Localitäten der ersten städtischen Volksschule im Lycealgebäude.“ Torej, kar se tega vprašanja tiče, mislim, da ni treba dalje govoriti, zlasti z ozirom na to, ker je že gospod predgovornik spuščal se vanje bolj obsirno. Naposled je tudi nepotrebno, ker je stvar itak dognana in ker gre zdaj le za to, ali je primerno, ali je pravično, da dežela kranjska dá neki prilog mestni občini za zgradbo novega šolskega poslopja, ne gledé na onih 6.000 gld.

Med vsemi razlogi, katere je navajal gospod predgovornik, poprimem se samo jednega in vpozarjam slavni zbor na to, da mestne šole Ljubljanske obiskuje nad 20% dečkov, katerih stariši ne stanujejo v Ljubljani, in isto razmerje, katero velja gledé šol v občé, t. j. gledé vseh treh deških šol, velja tudi gledé prve mestne deške šole, za katero je mestna občina sedaj zgradila novo poslopje. Tudi v to zahaja 20-83% otrok, katerih stariši ne stanujejo v Ljubljani. Mislim, da ni treba dokazovanja, da se troški za grajenje šolskih poslopij v mestu Ljubljanskem zaradi tega zdatno zvišajo, ker je treba skrbeti za večje število otrok, kakor je število tistih, kateri prihajajo v resnici iz krogov Ljubljanskega stanovništva.

To so razmere, kakoršnih ni v nobeni drugi občini in zaradi tega je opravičeno, kar je gospod predgovornik naglašal, da je treba soditi Ljubljansko mesto tudi v tem slučaju drugače, kakor ostale občine v deželi. Če se ravno ne podraži šolsko poslopje v istem razmerji, recimo za 20%, znašajo troški grajenja v občé gotovo 10% več in jaz mislim, da mora dežela vender toliko pravična biti in spreviditi, da ne gre zahtevati od mestne občine Ljubljanske, da bi ona poleg drugih bremen, katera nosi za deželo, še na svoje rame jemala tako breme. Zaradi tega, gospoda moja, apelujem na Vaše pravičoljubje in Vam priporočam skromni predlog gospoda predgovornika. Če mu pritrdite, boste dokazali, da Vam naklonjenost do Ljubljanskega mesta ni zgol teorija. (Klici: — Rufe: dobro, dobro!)

Abgeordneter Baron Apfaltrer:

Ich bitte ums Wort! Ich sehe mich leider genöthigt, den Ausführungen, welche wir heute vernommen haben, einige Worte entgegenzustellen. Ich bin hiezu dadurch genöthigt, weil ich sehe, daß dann und wann beliebt wird, aus gewissen Vorkommnissen unberechtigte Folgerungen zu ziehen. Ich sehe dies einmal aus der Vorlage des Landesauschusses, wo gesagt wird, daß der „Berichterstatter unter Zustimmung des Landtages versichert hat, daß im Falle von Schulbauten der Landtag unzufriedenhaft der Stadtgemeinde ausgiebige Unterstützungen bewilligen werde“, und es wird daraus gefolgert, daß der Landtag auch diesmal die Hand aufzuthun und der Kassa der Stadtgemeinde zu Hilfe zu kommen verpflichtet sei. Es sind heute abermals Behauptungen aufgestellt worden, welche mit den Thatsachen nicht in Übereinstimmung stehen. Ich erlaube mir die Herren auf die Sitzung des Landtages vom 7. Oktober 1882 zu verweisen, wo von vollkommen fachkundiger kompetenter Seite und auf Grundlage eingehender Studien mit Zurhandnahme der bezüglichen Acten das Rechtsverhältnis, wie es in Betreff des Lycealgebäudes bestanden, um dessen Verkauf es sich damals gehandelt hat, festgestellt worden ist, nachdem die Unterrichtsverwaltung zur Übernahme des Lycealgebäudes um 40.000 fl. sich bereit erklärt hat. Bei dieser Erklärung hat die Unterrichtsverwaltung gesagt, sie wolle das Gebäude pur und nett, ohne Laften und Verpflichtungen übernehmen. Nachdem es nothwendig war, einen gewissen Termin einzuhalten, um das Geschäft zu Stande zu

bringen, so war dem Landtage daran gelegen, die von ihm selbst als ungerechtfertigt erklärten Ansprüche der Stadtgemeinde auf ein gewisses Locale für die Volksschule zu beseitigen, was dadurch geschah, daß er den Landesauschuß ermächtigt hat, mit dem Stadtmagistrate sich ins Einvernehmen zu setzen u. zw. gegen die Summe von 6.000 fl. Damit war die Angelegenheit beendet und definitiv aus der Welt geschafft, hat weder Rechte noch Verpflichtungen, noch auch den Anspruch auf eine gewisse Coulanze des Landtages begründet, der Stadtgemeinde weitere Beiträge zu Schulbauten zu geben. Nachdem diese 6.000 fl. ohnedies, wie ausdrücklich im Berichte wiederholt wurde, nur unter der Bedingung gegeben wurden, daß die Stadtgemeinde zum Baue einer Schule schreite, so ist ja die Bestimmung dieser 6.000 fl. von selber klar.

Nun auf eine andere Seite übergehend, muß ich mir die Bemerkung erlauben, daß aus dem Umstande, daß die Stadtgemeinde jetzt für ihre Schulauslagen jährlich eine größere Summe verwenden muß, als es früher der Fall war, nachdem dieses gewisse Protectionsverhältnis aufgehört hat, welches der Stadtgemeinde Laibach eingeräumt war, und wornach sie für ihre Schulen selbst zu sorgen und dem Lande die Sorge für die Schulen am Lande zu überlassen hatte, aus dem Umstande, daß sie früher eine 10% Umlage gezahlt hat und jetzt 18% zahlen muß, — doch keine Verpflichtung für das Land abgeleitet werden kann; denn es ist mir sehr begreiflich, daß die Landeshauptstadt Laibach auch bedeutende Auslagen für die Schulen zu machen hat. Es wird ja aber auch für Laibach eine ganz exceptionelle Stellung in Anspruch genommen und wir haben heute sogar gehört, Laibach sei die Hauptstadt von ganz Slovenien. (Klici na levi: — Rufe links: Duševo središče!) Ich muß gestehen, daß mir dies vollkommen neu ist, nachdem ich bisher immer gehört und geglaubt habe, es sei Laibach die Hauptstadt des Herzogthumes Krain. Wenn also schon diese Glorie für Laibach in Anspruch genommen wird, so soll die Stadtgemeinde Laibach, für sich sorgend, nicht an die armen Landgemeinden appelliren, die ohnehin soviel zahlen, sondern selbst für ihre Bedürfnisse aufkommen.

Das wäre nach meinem Dafürhalten der rechtliche und richtige Standpunkt. Es sind aber vom Finanzausschusse auch andere Gründe ins Feld geführt worden, welche immerhin dafür sprechen, daß man auch auf dasjenige eingehen könne, was der Finanzausschuß beantragt. Ich werde nicht dagegen stimmen; für ein Weiteres zu stimmen aber läßt mein Gewissen nicht zu und ich avisire alle Herren, welche die Interessen der übrigen Bevölkerung hier zu vertreten haben, sie mögen es sich wohl überlegen, ob sie einer größeren, als der vom Finanzausschusse beantragten Summe ihre Zustimmung geben dürfen oder nicht.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Oglasil sem se zarad tega, da odgovorim nekoliko na besede, katere je rabil častiti gospod neposredni predgovornik. Skliceval se je na sklep z dne 7. oktobra 1882 in dejal, da je bilo od kompetentne strani konstatovano pravno razmerje med Ljubljano in deželo kranjsko.

Ne vem, kdo je bila tista kompetentna stran, ali to moram reči, da ona kompetentna stran, ki se zdi najkompetentnejša gospodu predgovorniku, ne more biti za me isto tako kompetentna, ker končno morejo pravni nazori biti različni in drugi pravniki so v mestnem zboru trdili, da bi mesto mogoče tudi to pravdo dobilo. O tej stvari govoriti dalje je pa nepotrebno, ker je gospod poslanec mesta Ljubljanskega razložil jasno, katerega stališča se je držalo mesto Ljubljansko. Sicer pa je častiti gospod neposredni predgovornik tudi dejal, da je bilo s tisto pogodbo, ki se je končno dogejala med mestom Ljubljanskim in deželo kranjsko, vsled katere je dežela kranjska dala 6.000 gld. za to, da je odstopilo mesto od svojih pravic do licejskega poslopja, to vprašanje rešeno in s sveta spravljeno; to tudi jaz trdim, zato pa prosim, naj se ne spravlja v sklad s tem, kar ste v tej slavni zbornici sklepali leto pozneje. Kar je bilo rešeno l. 1883., na to se l. 1884. ni moglo ozirati in ne more se v sklad spraviti z obljubami, storjenimi l. 1884.

Mogoče, da je imelo mesto Ljubljansko ekscipijonalno stanje; mogoče tudi, da to stanje ni bilo opravičeno; pa gospod predgovornik pravi, naj Ljubljana sama skrbi za svoje šole in drugih ne nadleguje. To bi Ljubljana pač rada storila, zato sta se Ljubljanska zastopnika branila onemu zakonu, pa vi ste sklenili Ljubljani tudi mogočnost odvzeti, da sama skrbi, kajti odvzeli ste jej ono izjemno stanje.

Končno naj še opozarjam gospoda predgovornika, da je moj govor slabo umel, misliti hočem, da po pomoti in ne navlaš. Nisem rekel, da je Ljubljana središče Slovenije, ampak naglašal sem, da je glavno mesto politične vojvodine kranjske, ob enem pa duševo središče vseh Slovencev in to bode vsikakor tudi ostala. Tega nikdo zanikavati ne more. V Ljubljano bodo tudi Slovenci iz drugih kronovin gledali kot v duševo središče svoje in od tod izviralo bode vse ono, kar preporaja narodno življenje slovensko.

Poslanec Žitnik:

Slavni zbor! Nerad sem se oglasil k besedi, a sem prisiljen, da pojasnim stališče svoje kot zastopnik kmečkih občin.

Gospod predgovornik je naglašal, da mu tesno prihaja pri srcu, ko zagovarja koristi občine Ljubljanske. Tudi meni je tesno pri srcu, ker moram glasovati proti predlogu gospoda poslanca Hribarja. Težko je to za človeka, ki v Ljubljani živi, ko jaz, in želi, da se Ljubljana razvija na vse strani.

Gospod poslanec Hribar je sam priznal, da mesto Ljubljana ni siromašno, da bi si samo lahko postavilo šolsko zgradbo in to povdarja tudi poročilo finančnega odseka, torej je teh par tisoč goldinarjev bagatela in se ne more iz nje napraviti politično vprašanje, da se stranke ločijo še bolje, kot so. Tako razumem jaz stvar in glasoval bom proti predlogu gospoda Hribarja, ker vem, da ne gre le za teh par tisoč goldinarjev, da je to le kaplja v morje z ozirom na finance Ljubljanskega mesta.

Dalje se je povdarjalo, da imajo mestne šole 20% otrok iz dežele. To je res, gospodu županu pritrdim, vprašam pa, odkod se rekrutirajo učenci srednjih šol, menda ne največ iz Ljubljanskih mestnih šol? So to sami berači, ki pri Ljubljanskem bogatem stricu beračijo? (Poslanec Hribar kliče: — Abgeordneter Hribar ruft: Vprašajte gospoda Luko Jerana.) Ne, kdor dá otroke v Ljubljano, da bi potem dalje študirali, ima navadno tudi dovolj premoženja za to in to je dokazano, da ima mesto od tega velik dobiček. Poglejte Novo mesto, kako so se potegovali, ko so šli vojaki stran in ko se je število dijakov zmanjšalo! Tožili so, da občina peša i. t. d. in to je dokaz, da dijaki svoje krajcarje, če so tudi mali, dajejo občini in to je za mene razlog, da more tudi mestna občina prevzeti teh 20% otrok iz dežele.

Dalje je gospod župan ali gospod predgovornik naglašal, da je Ljubljana bogati stric, pri katerem revni učenci prosijo podpore. Res, ali jaz ne bom naglašal, kdo je najbogatejši stric in pri kom dobé največ podpore? Berači se res mnogo in večkrat po nepotrebnem podpirajo po Ljubljani, pa je torej tudi treba marsikateremu nevrednežu vrata pokazati, ko pride, in s tem bi bilo mnogo pomagano, ko bi vsi gospodje tako ravnali.

Ako se je gospod poslanec Hribar skliceval na dolžnosti Ljubljanskega mesta, vprašam, kaj imajo kmečke občine od tega? Te dobrote bode Ljubljanska občina uživala, zarad tega pa ne gre iz teh par tisoč goldinarjev napravljati političnega vprašanja in zarad tega bom proti predlogu gospoda poslanca Hribar glasoval. (Poslanec Hribar kliče: — Abgeordneter Hribar ruft: Samo iz politike.)

To so kratke besede, katere kot zastopnik kmečkih občin izražam.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej dam gospodu poročevalcu končno besedo.

Poročevalec Šuklje:

Slavni zbor! Braniti mi je poročilo finančnega odseka in nasvet, katerega sem stavil v imenu tega odseka. Braniti mi ga je v prvi vrsti nasproti čestitemu tovarišu gospodu Hribarju, ki je precej na široko tukaj utemeljeval nasvet, ki meri na to, da se zviša od finančnega odseka nasvetovana svota 4.000 gld. za 2.000 gld. Meni se vidi, da je čestiti poslanec mesta Ljubljanskega sicer jako živahno tukaj zastopal nek materijelni interes, skoraj se mi pa dozdeva, da se je nekoliko premalo oziral na drug interes, kateremu jaz pripisujem več veljave, to je moraličen ugled, ugled in veljavo Ljubljanskega mesta. Kake so namreč razmere pri drugih glavnih mestih? Kar je glavnih mest, deželnih središč, vsa ta mesta so ravno tako pritegnena k troškom šolstva, kakor mesto Ljubljansko. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: Praga ne!) Tudi Praga. Povsod pla-

čujejo v tej obliki, ali v oni. Ali normalno-šolski zaklad skrbi za vse potrebščine, ali imajo okrajni neke odstotnine in kar primanjkuje, se pokriva iz deželnega zaklada, torej tudi iz troškov glavnih mest. Povsodi je tisto razmerje. Jaz sam bivam v drugi deželi in vidim, kako ogromni so troški, katere deželno središče doplačuje k troškom deželne uprave in deželnega šolstva, in kje je še komu prišlo na um, da bi prišlo glavno mesto prosit deželne podpore?! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Vaše besede so krive!) In če v takem slučaju, ko se prvič zgradi šolsko poslopje v Ljubljani ob mestnih troških (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: Drugo poslopje!), — kajti to je prvo ob mestnih troških, — in z ozirom na velika bremena mesta Ljubljanskega, finančni odsek nasvetuje podporo, katera se mu vidi izdatna, potem je vendar nekako čuden prizor, da se dvigneta poslanca, zastopnika mesta Ljubljanskega, in da eden izmed njih po tem nasvetu nam očita, da postopamo Ljubljanskemu mestu nasproti premačehavo, kakor kaka pastorka. Meni se vidi, vsaj v tem trenutju tega očitjanja nismo zaslužili.

In kako se je utemeljeval ta nasvet, zvišati donesek za 2.000 gld.? Čestiti gospod poslanec, ki ga je stavil, je sicer novinec še v parlamentarnem življenju, to pa mu bode znano, da po našem deželnem zakonodavstvu vsaki posamezni občini treba skrbeti za zgradbo njenih šol. Pripeti se pri onih siromašnih občinah, ki niso v stanu, zgolj iz lastnih svojih moči omisliti si takih zgradb, da pridejo s prošnjami do deželnega zbora, in v kolikor nam dopuščajo naše finance, smo pripravljani, tudi ustreči takim prošnjam. Že nekoliko let sem smo dovoljevali za to kredit 6.000 gld., žalibog da ga letos nismo mogli nastaviti v polnem znesku. Gospod poslanec, ki je sam član finančnega odseka in sam bil iz prva izbran za poročevalca za prilogo 18., mora vendar vedeti, na kaj smo se v prvi vrsti ozirali. Gledali smo na razmerje, v katerih stojé troški takih zgradb z davčno silo, in sam je v svojem govoru naglašal, da tega momenta, na katerega smo se vselej ozirali, in ki je bil pri vsakej prošnji naslov tih doneskov, pri Ljubljanskem mestu ni. On sam je to priznaval in navajal, da plačuje mesto Ljubljansko nad 390.000 gld. in da bode šolsko poslopje stalo mestu približno 90.000 gld. Ali gospoda! meni se vidi, ako bi kaka druga občina v deželi, ki bi le približno imela tako ugodno razmerje med potrebščino in med svoto plačanih direktnih davkov, in bi prišla s tako prošnjo, mi vsi v finančnem odseku in v tej visoki zbornici bi bili za to, da se taka prošnja odkloni. Pa še na nekaj drugega moram opozarjati. Ali plačuje v istini Ljubljansko mesto vseh teh 390.000 gld.? Tukaj ne smemo pozabiti neke pravne fikcije, od katere ima mesto Ljubljansko gotov dobiček, to je pravna fikcija, vsled katere je predpisana dohodarina in pridobnina naših železnic v Ljubljani, dasiravno se raztezajo njene črte po celi deželi. (Klici na levi: — Rufe links: Dobro! dobro!) In hočete znati, koliko znašajo ti direktni davki? Vi imate med Ljubljanskimi davki, na katere se je tako emfatično skliceval gospod poslanec Hribar, dohodkarino južne železnice s 114.000 gld.,

Rudolfovo železnico z 22.983 gld. Ja, če pride do šolske priklade v Ljubljani, bode morala južna železnica in državna železnica plačevati celo tretjino! Okoli 140.000 gld. direktnega davka bi imeli, pri katerem pravi Ljubljanski davkoplačevalci niti s krajcarjem ne primorejo. V primeri k potrebsčini, 90.000 gld. je to tako razmerje, da nobeden izmed nas z dobro vestjo se ne more postaviti na stališče, katero smo slišali zastopati iz ust gospoda nasvetovalca preminjevalnega predloga, poslanca mesta Ljubljanskega.

Razpravljalo se je tudi pravno vprašanje in reklo se je, da mesto Ljubljansko se ni nikoli podalo na to stališče, da ne bi imelo služnosti v licealnem poslopi. Meni se vidi, to vprašanje je, kar se tiče stališča deželnega zbora, popolnoma jasno. Nas ne briga tu, kaki nazori so o tej stvari v mestnem zastopu Ljubljanskem nadvladali, nas briga le to, kar je deželni zastop izrekel o tej pravni zadevi in tu vidim, da je deželni zbor vedno zanikaval ono pravico, ono služnost, da je vedno trdil, da pravni naslednik one normalne šole, ki je imela služnost v licealnem poslopi, ni mestna deška šola, ampak učiteljšče z vadnico vred. Zaradi tega ne razumem, kako se more navzlec sklepu z leta 1883. priti do zaključka, da se vedno še poudarja služnostna pravica mesta Ljubljanskega. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: Deželni zbor ni infalibel!)

Govorilo se je tudi o zakonu, katerega smo sklenili leta 1884., in padla je beseda, katero odklanjam z vso odločnostjo. Gospod poslanec Hribar je namreč dejal, da se je takrat krivica godila mestu Ljubljanskemu. Druge alternative ni, ali je zakon bil krivičen, ali pravičen. Ako sodi gospod Hribar, da se je takrat krivica godila Ljubljanskemu mestu, ker smo postavili mesto na isto podstavo, na kateri stojé v naši državni polovici vsa glavna mesta, naj nam predloži načrt zakona, da se odpravi krivica. (Odobranje na levi. — Beifall links.) Na tem stališči stojim jaz in ogromna večina vsih poslancev. Ako pa je pravičen ta zakon in se je ž njim razmerje tako pravično razdelilo, kakor bi že prej moralo biti urejeno, potem se je Ljubljanskemu mestu s tem zakonom le vzela neka predpravica, neka prednost, in iz tega ne gre izvajati, da bi morali mesto, ker je toliko časa menj plačevalo, potem še posebej podpirati s posebnimi nagradami.

Skliceval se je čestiti gospod Hribar tudi na izrek, katerega sem rabil takrat na tem mestu kot poročevalec finančnega odseka, na besede, ki so zabeležene v stenografičnem zapisniku leta 1884. na strani 211. Takrat sem v istini dejal: »potem pa, kadar bode Ljubljani treba, graditi novo šolsko poslopje, sem uverjen, da bode deželni zbor jako rad konkuriral z izdatnimi podporami na korist Ljubljanske šolske občine«. Jaz svojih besed ne umaknem, gospoda moja, in stojim še danes na istem stališči, kakor takrat. Sicer bi danes dejal naravnost: »odklonimo to prošnjo«, za katero nimate niti enega pravnega argumenta! Ako finančni odsek nasvetuje donesek 4.000 gld., smatram to kot zdatno podporo. Vsem drugim šolskim občinam — in med njimi je toliko revnih, — toliko občin, ki plačujejo

komaj po 400 — 500 gld. direktnega davka in si gradijo šolska poslopja po 5.000 — 6.000 gld. — vsem drugim občinam dovolili smo le 4.500 gld. Če Ljubljanskemu mestu, nasproti tem občinam, dovolimo skorej ravno toliko, kakor vsem drugim skupaj, če to storimo v takem letu, ko še ne vemo, kaj nas čaka vsled izredno slabe letine, kó že takorekoč lakota trka na duri davkoplačevalcem, potem menda smem v istini izreči: »dali smo izdatno podporo«, potem sem rešil besedo, katero sem takrat zastavil kot poročevalec finančnega odseka.

Kar se tiče onih opazk, s katerimi je podpiral župan Ljubljanski, čestiti gospod tovariš Grasselli, nasvet, ki se je stavil od strani gospoda Hribarja, se mi vidi, da se je iz druge strani že zadostno odgovarjalo, in sicer z desnice in iz leve. Jaz tedaj ne bodem imel pristavljati mnogo. Z ozirom na otroke, na katere se je skliceval gospod župan, ki pridejo iz drugih občin z dežele v Ljubljano, se mi pa stvar vendar vidi odgovora vredna in potrebna. Recimo, ne bodem ugovarjal, da je število teh otrok v istini tako zdatno, usojal bi se le, najpred vprašati: ali se bodo baš zaradi teh otrok toliko zdatno pomnožili troški za dotično šolsko zgradbo, kakor je to bil zatrjeval gospod župan? (Poslanec Grasselli: — Abgeordneter Grasselli: Seveda, ravno zaradi njih!) Pa recimo tudi, da je temu tako, ali uverjen sem, da ima Ljubljana od teh otrok mnogo več koristi, nego škode. Gospoda! mi vedno čujemo, če je kje v kaki občini mnogo takih otrok, mnogo glasov, ki pravijo: »breme so za nas, mi smo bogati strije, ki jih redi!« kakor hitro se pa odpravi kak tak zavod in se zgubé učenci, se slišijo glasne tožbe o tem, da se je to zgodilo. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Pri Kranjski gimnaziji je to drugače!) Iz tega se razvidi, da ima stvar dvojno lice, z jedne strani prihaja res nekoliko troškov, pa vendar tudi z druge strani dokaj dobička.

Mislím, da sem dovolj opravičeval nasvet finančnega odseka. Jaz smatram to podporo, ta donesek 4.000 gld., katere nasvetuje finančni odsek, za maksimum, kar more deželni zbor v sedanjem položaji dovoliti, in ker sem uverjen, da je ta svota primerna našim financam in oziru, katerega imamo za glavno mesto dežele naše, o katerem mi vsi na tej strani sodimo, da je v istini duševno središče naroda slovenskega, ne morem drugače, nego naprositi slavni zbor, da odkloni spreminjalni predlog gospoda poslanca Hribarja in sprejme nasvet finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prestopimo k glasovanju. Prosim torej, da tisti gospodje, ki pritrdé predlogu gospoda poslanca Hribarja, ki meri na to, da se da mestni občini Ljubljanski podpora 6.000 gld., blagovolé ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je odklonjen.

Sedaj prosim gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Wird angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poslanec Detela:

Ker zboruje danes upravni odsek ob 4. uri popoldne, bi predlagal konec seje.

Deželni glavar:

Ker zoper ta predlog ni ugovora, odložim še ostale točke današnjega dnevnega reda na dnevni red prihodnje seje.

Gospodu poslancu Luckmannu, kateri ima posel pri železniškem svetu na Dunaji, dovolil sem odpust od 24. do 28. t. m.

Upravno-gospodarski odsek zboruje danes popoldne ob 4. uri.

Finančni odsek jutri ob 10. uri dopoldne in odsek za letno poročilo danes ob 4. uri popoldne.

Za prihodnjo sejo določim petek t. j. 25. t. m. ob 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr Nachmittag.

